

Na osnovu čl. 128. stav (2) tačka i) i 130. stav (1) tačka b) Zakona o osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, br. 23/17 i 103/21), čl. 93. stav (1) tačka c) i 101. stav (2) Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj 13/24), člana 4. Pravilnika o provođenju Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj 8/26) i člana 12. Statuta Agencije za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 84/17), Stručni savjet Agencije za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine d o n o s i:

S M J E R N I C E
O UPRAVLJANJU I POSTUPKU ANALIZE I PROCJENE RIZIKA OD
PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI U OSIGURANJU
-Neslužbeni prečišćeni tekst-

I. OPĆE ODREDBE

Predmet

Član 1.

Ovim Smjernicama se propisuje postupak procjene rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje, analize faktora rizika koju obveznik treba da izvrši prilikom procjene rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje, u vezi sa grupama klijenata ili pojedinačnim klijentom, poslovnim odnosom, zemljom ili geografskim područjem, uslugom, transakcijom, proizvodom ili kanalom distribucije, način provođenja mjera pojednostavljene i pojačane dubinske analize klijenta, upravljanje i odgovornost organa, funkcija i drugih zaposlenih kod obveznika, donošenje i primjena internih akata i kontrolnih postupaka u cilju efikasnog upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje, te provođenja ostalih odredbi Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i Pravilnika o provođenju Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Obveznik primjene

Član 2.

- (1) Obveznik primjene ovih Smjernica u oblasti osiguranja je:
- a) društvo za osiguranje koje ima dozvolu za obavljanje poslova životnog osiguranja;
 - b) brokersko društvo u osiguranju koje se bavi djelatnošću posredovanja u osiguranju pri zaključivanju ugovora o životnom osiguranju i drugih osiguranja povezanih sa ulaganjem i koji je upisan u registar kod Agencije za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine;
 - c) zastupnik u osiguranju koji se bavi djelatnošću zastupanja pri zaključivanju ugovora o životnom osiguranju i drugim osiguranjima povezanim sa ulaganjem, sa izuzetkom zastupnika u osiguranju koji se bavi djelatnošću zastupanja u životnom osiguranju u ime i za račun društva za osiguranje i djeluje pod punom odgovornošću tog društva za osiguranje.
- (2) Pri obavljanju poslova životnog osiguranja i drugih osiguranja povezanih sa ulaganjem, obveznik postupa u skladu sa Zakonom o SPN/FTA i na osnovu njega donesenih

podzakonskih akata, ovim Smjernicama i drugom regulativom koja uređuje oblast SPN/FTA, te obezbjeđuje da se cjelokupno poslovanje obavlja u skladu sa navedenim propisima.

Pojmovi i skraćenice

Član 3.

- (1) Pojmovi koji se koriste u ovim Smjernicama imaju značenje kao u Zakonu o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i na osnovu njega donesenih podzakonskih akata.
- (2) Pojmovi i skraćenice koji se koriste u ovim Smjernicama, a nisu obuhvaćeni propisima navedenim u stavu (1) ovih Smjernica su:
 - 1) **Agencija za nadzor** – Agencija za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine;
 - 2) **Nadzorni odbor** – organ obveznika koji u skladu sa zakonom, nadzire poslovanje obveznika;
 - 3) **Najviše rukovodstvo** – lica kod obveznika, koja u skladu sa zakonom vode i organizuju poslovanje obveznika i odgovorna su za zakonitost rada;
 - 4) **Zakon o SPN/FTA** – Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 13/24);
 - 5) **Pravilnik** – Pravilnik o provođenju Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 8/26);
 - 6) **FOO** – Državna agencija za istrage i zaštitu, Finansijsko-obavještajno odjeljenje;
 - 7) **SPN/FTA/FP** – Sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje;
 - 8) **Ugovor o osiguranju** je dvostrani pravni posao kojim se ugovarač osiguranja obavezuje platiti premiju osiguranja, a osiguravatelj isplatiti naknadu iz osiguranja u slučaju nastanka osiguranog slučaja osiguraniku ili korisniku osiguranja;
 - 9) **Ugovarač osiguranja** je pravno ili fizičko lice koje sa osiguravateljem zaključi ugovor o osiguranju u svoju korist ili u korist drugog lica i koji se obavezuje osiguravatelju (društvu za osiguranje) plaćati premiju osiguranja;
 - 10) **Korisnik osiguranja** je fizičko ili pravno lice, koje ima pravo na naknadu na osnovu ugovora o osiguranju, ukoliko nastupi osigurani slučaj;
 - 11) **Osiguravatelj** je pravno lice koje na tržištu osiguranja pruža uslugu osiguranja;
 - 12) **Poslovni odnos** je poslovni, profesionalni ili komercijalni odnos koji je povezan sa profesionalnim aktivnostima obveznika i od kojeg se u vrijeme njegovog uspostavljanja očekuje da sadrži element trajnosti;
 - 13) **Klijent obveznika** je lice (ugovarač osiguranja, korisnik osiguranja) koje uspostavlja ili već ima uspostavljen poslovni odnos kod obveznika ili obavlja transakciju, lice u čije ime ili korist se uspostavlja poslovni odnos ili obavlja povremena transakcija i lice koje obavlja transakcije putem različitih vrsta posrednika;
 - 14) **Rizik** predstavlja intenzitet i vjerovatnoću pojave pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje, a odnosi se na nivo rizika koji postoji prije primjene mjera ublažavanja rizika;
 - 15) **Pristup zasnovan na riziku** je pristup u kojem organi obveznika i obveznik prilikom procjene rizika utvrđuju, procjenjuju i razumiju rizike od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti kojima je izložen obveznik, te preduzimaju mjere i radnje za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti koje su proporcionalne tim rizicima;
 - 16) **Faktori rizika** predstavljaju varijable koje, same po sebi ili u kombinaciji, mogu povećati ili umanjiti rizik koji predstavlja određeni pojedinačni poslovni odnos ili povremena transakcija;

- 17) **Inherentni rizik** predstavlja nivo rizika kojem je obveznik izložen u odsustvu bilo kakvih mjera i kontrola za njegovo smanjenje;
- 18) **Rezidualni rizik** predstavlja rizik koji ostaje nakon što su primijenjene sve kontrolne mjere i alati za upravljanje i smanjenje inherentnog rizika;
- 19) **Rizik u nastajanju** predstavlja rizik koji nikad prije nije bio utvrđen ili postojeći rizik koji se značajno povećao;
- 20) **Izvor sredstava** predstavlja porijeklo sredstava uključenih u poslovni odnos ili povremenu transakciju što podrazumijeva i način sticanja tih sredstava koja se koriste u poslovnom odnosu (npr. lična primanja, kreditna sredstva, pokloni i sl.);
- 21) **Izvor imovine** predstavlja porijeklo ukupne imovine klijenta (nasljedstvo, štednja i sl.);
- 22) **Procjena rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u Bosni i Hercegovini** je sveobuhvatna analiza rizika na nivou države koju donose nadležni organi;
- 23) **Program za procjenu rizika** je interni akt kojim obveznik identifikuje, procjenjuje i smanjuje rizik od PN/FTA, određuje nivo rizika grupe klijenata ili pojedinačnog klijenta, njihovo geografsko područje rada, poslovni odnos, transakcije, proizvode ili usluge, način njihovog pružanja klijentu, nova tehnološka dostignuća u vezi sa mogućom zloupotrebom, u svrhu pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, a čiji su sastavni dio politike i procedure radi efikasnog upravljanja rizikom;
- 24) **Povremena transakcija** je transakcija koja se ne obavlja u okviru uspostavljenog poslovnog odnosa;
- 25) **Složena i neobična transakcija** je ona transakcija koja je veća u odnosu na očekivanje obveznika s obzirom na saznanja o klijentu, poslovnom odnosu ili kategoriji kojoj klijent pripada ili ima neobičan ili neočekivan uzorak u poređenju sa uobičajenom aktivnošću klijenta ili uzorkom transakcija koji je povezan sa sličnim klijentima, proizvodima ili uslugama;
- 26) **Ciljane finansijske sankcije** – zamrzavanje svih vrsta imovine i zabrana korištenja imovine u cilju sprečavanja da se fondovi i druga sredstva stave na raspolaganje, direktno ili indirektno, određenim licima i subjektima, sa ciljem sprečavanja i suzbijanja terorizma i finansiranja terorizma, te sprečavanje, prekidanje i suzbijanje finansiranja širenja oružja za masovno uništenje.

II. ORGANIZACIJA, UPRAVLJANJE, ODGOVORNOST OBVEZNIKA

Odgovornost organa obveznika

Član 4.

- (1) Nadzorni odbor i najviše rukovodstvo obveznika (u daljem tekstu: Organi obveznika) su dužni da uspostave adekvatne mehanizme za borbu protiv pranja novca, finansiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje, u svim organizacionim dijelovima - jedinicama obveznika.
- (2) Organi obveznika dužni su da promovišu integritet ovlaštenog lica iz člana 5. ovih Smjernica i visok nivo standarda korporativnog upravljanja u komunikaciji sa zaposlenicima obveznika.
- (3) Organi obveznika su dužni da obezbijede uspostavljanje i provođenje sistema internih kontrola koje će obezbijediti da se program iz člana 11. ovih Smjernica u potpunosti provodi u praksi, te da redovno prate i provjeravaju primjenjivost i efikasnost uspostavljenih sveobuhvatnih kontrola.
- (4) Procedure obveznika treba da budu efikasne i da obuhvataju redovne postupke za odgovarajući i uspješan nadzor od strane najvišeg rukovodstva obveznika, sistem internih

kontrola, internu reviziju, podjelu ovlaštenja i odgovornosti, edukaciju zaposlenih i ostale segmente koji su u uskoj vezi sa specifičnostima obveznika.

- (5) Za provođenje politika i procedura obveznika, programom obveznika moraju biti jasno utvrđena ovlaštenja i odgovornosti za nosioce aktivnosti, organizacione dijelove ili funkcije, najviše rukovodstvo, ostalo rukovodstvo i druge zaposlene obveznika.
- (6) U slučaju kada je obveznik član finansijske ili neke druge grupacije, organi obveznika, pored odgovornosti za usklađenost propisanih politika i procedura za upravljanje rizikom sa zakonom i podzakonskim aktima, imaju i odgovornost za kontrolu usklađenosti sa politikama i procedurama usvojenim na nivou grupacije.

Ovlašteno lice

Član 5.

- (1) Nadzorni odbor obveznika, odnosno gdje je primjenljivo, uprava/direktor obveznika, dužan je da na rukovodnom nivou imenuje ovlašteno lice i jednog ili više zamjenika ovlaštenog lica, u skladu sa odredbama Zakona o SPN/FTA.
- (2) Obveznik iz člana 2. ovih Smjernica je dužan, srazmjerno veličini, vrsti, obimu i složenosti poslova koje obavlja, procijeniti broj zaposlenih potrebnih za obavljanje poslova SPN/FTA/FP, te osigurati uslove i sredstva za obavljanje ovih poslova.
- (3) Obveznik je dužan ovlaštenom licu osigurati sljedeće:
 - a) ovlaštenje da po potrebi izda nalog svim zaposlenicima u vezi sa provođenjem mjera, radnji i postupaka iz Zakona o SPN/FTA, propisa i programa, te da o istom izvještava organe obveznika,
 - b) potpuni i direktni pristup podacima, informacijama i dokumentaciji, koji je potreban za obavljanje poslova iz njegove nadležnosti,
 - c) neposrednu vezu sa organima obveznika i
 - d) blagovremeni prijem izvještaja i informacija o značajnim, neuobičajenim i sumnjivim transakcijama i aktivnostima klijenata.
- (4) Obveznik koji ima četiri ili manje zaposlenih, ukoliko nije imenovano, ovlaštenim licem se smatra ovlaštenim zakonski zastupnik ili drugo lice koje vodi poslove obveznika, odnosno odgovorno lice obveznika prema zakonskim propisima.
- (5) Obveznik iz člana 2. ovih Smjernica je dužan osigurati prisustvo ovlaštenog lica prilikom obavljanja neposrednog nadzora, kao i direktnu komunikaciju sa ovlaštenim licem, u cilju pružanja bilo koje vrste informacija i dokumentacije u toku provođenja nadzora.

Obaveze i odgovornosti ovlaštenog lica

Član 6.

- (1) Ovlašteno lice odgovorno je za izvršavanje sljedećih zadataka:
 - a) osigurava, prati i vrši koordinaciju aktivnosti obveznika u cilju usklađenosti poslovanja obveznika sa odredbama iz Zakona o SPN/FTA i podzakonskih propisa,
 - b) najmanje godišnje izvrši procjenu adekvatnosti postojećeg programa, politika i procedura, provjeru procjene rizika, te nakon provedene aktivnosti organima obveznika dostavi prijedlog za ažuriranje ili unaprjeđenje navedenih akata,
 - c) polugodišnje podnosi izvještaj organima obveznika o postupanju obveznika i usklađenosti sa zahtjevima za SPN/FTA/FP, kao i aktivnostima koje su preduzete protiv otkrivenih sumnjivih klijenata za obveznike iz člana 2. stav (1) tačka a) ovih Smjernica, a ostali obveznici iz člana 2. stav (1) ovih Smjernica, najmanje jednom godišnje,
 - d) osigurava nesmetano i blagovremeno funkcionisanje linije izvještavanja,

- e) učestvuje u definisanju i izmjenama operativnih procedura i u pripremama internih akata koje se tiču otkrivanja i SPN/FTA/FP,
 - f) učestvuje u uspostavljanju i razvoju informatičke podrške u vezi s aktivnostima koje se odnose na otkrivanje i SPN/FTA/FP,
 - g) učestvuje u aktivnostima u vezi sa internom provjerom odgovornosti zaposlenika koji nisu izvršavali svoje dužnosti u ovom segmentu poslovanja,
 - h) sačinjava i dostavlja, organima obveznika prijedloge za unaprjeđenje sistema za otkrivanje i SPN/FTA/FP, kao i za otklanjanje uočenih slabosti i nedostataka,
 - i) pružanje podrške internoj reviziji obveznika prilikom provođenja njenih aktivnosti i
 - j) učestvuje u pripremi edukacije i programa obuke za zaposlene u oblasti SPN/FTA/FP.
- (2) Zamjenik/zamjenici ovlaštenog lica su dužni da izvršavaju sve zadatke iz stava (1) ovog člana u odsustvu ovlaštenog lica, kao i druge obaveze propisane Zakonom o SPN/FTA i podzakonskim propisima.

Podaci i dokumentacija za registraciju ovlaštenog lica/obveznika u AMLS sistem

Član 6a.

- (1) Radi registracije obveznika u AMLS sistem, obveznik iz člana 2. ovih Smjernica je dužan FOO-u dostaviti odluku o imenovanju ili promjeni ovlaštenog lica i zamjenika koja mora sadržavati sljedeće podatke:
 - a) ime i prezime odgovornog lica - člana najvišeg rukovodstva odgovornog za primjenu Zakona o SPN/FTA;
 - b) ime i prezime ovlaštenog lica i njegovog zamjenika;
 - c) kontakt telefon i e-mail adresu odgovornog lica, ovlaštenog lica i zamjenika ovlaštenog lica;
 - d) naziv, adresa i sjedište obveznika;
 - e) jedinstveni identifikacioni broj (JIB) obveznika.
- (2) Osim podataka iz stava (1) ovog člana obveznik iz člana 2. stav (1) tačka b) i c) ovih Smjernica je dužan prilikom prve registracije dostaviti FOO-u i:
 - a) kopiju aktuelnog izvoda iz sudskog registra ili rješenje nadležnog organa i
 - b) obavijest o razvrstavanju poslovnog subjekta prema djelatnosti.
- (3) Podatke i dokumentaciju iz st. (1) i (2) ovog člana obveznik je dužan dostaviti FOO putem pošte ili elektronskim putem.

Obuka zaposlenika obveznika

Član 7.

- (1) Obveznik iz člana 2. ovih Smjernica je dužan da osigura kontinuiranu obuku svih zaposlenika koji su obuhvaćeni internim programom za SPN/FTA/FP. Sadržaj obuke mora obuhvatiti najmanje sljedeće teme iz oblasti koja je predmet ovih Smjernica:
 - a) zakonske obaveze obveznika i obaveze iz drugih propisa, a tiču se otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje,
 - b) unutarne politike i procedure obveznika, uključujući mjere identifikacije i praćenja transakcija i aktivnosti klijenta,
 - c) indikatori sumnjivih transakcija i postupak izvještavanja,
 - d) specifičnosti određenih proizvoda i usluga koje obveznik nudi, a koje mogu biti podložne zloupotrebi,

- e) detaljne elemente politike „upoznaj svog klijenta”,
 - f) opasnosti od pranja novca, tipologije pranja novca, rizici za obveznika i pojedinačna odgovornost zaposlenika,
 - g) mogućnosti i slabosti obveznika u SPN/FTA/FP,
 - h) odgovornosti i ovlaštenja ovlaštenog lica i zamjenika ovlaštenog lica obveznika,
 - i) sistem internih kontrola i
 - j) sistem interne revizije.
- (2) U cilju pravovremenog usklađivanja sa novim zahtjevima i upoznavanja sa novim pojavama, kao i održavanja već stečenog znanja i iskustava svojih zaposlenika, obveznik je dužan da uspostavi godišnji program redovne obuke. Vremenski periodi i teme obuke iz stava (1) ovog člana, obveznik treba da prilagodi realnim potrebama svojih organizacionih dijelova, funkcija i/ili zaposlenika.
 - (3) Prilikom odlučivanja o potrebama, vrsti i obimu obuke iz st. (1) i (2) ovog člana, obveznik je dužan da prilagodi obim i sadržaj obuke u zavisnosti od toga da li se radi o novim zaposlenicima, koji imaju direktan kontakt sa klijentima, zaposlenicima koji rade sa novim klijentima, zaposlenicima koji vrše kontrolu da li je rad obveznika usklađen za zahtjevima Zakona o SPN/FTA i drugim propisima.
 - (4) Svi novi zaposlenici moraju proći inicijalnu obuku o osnovnim principima SPN/FTA/FP u roku od 60 dana od dana stupanja na dužnost.
 - (5) Putem programa obuke obveznik je dužan da osigura da svi zaposlenici na radnim mjestima, relevantnim za ovu oblast, u potpunosti razumiju važnost i potrebe za što uspješnijim provođenjem politike „upoznaj svog klijenta”.
 - (6) Obveznik po potrebi može provesti dodatnu edukaciju kada to zahtijevaju izmjene propisa, interni i vanjski nalazi nadzora ili uvođenje novih proizvoda i usluga.
 - (7) Obveznici su dužni organizovati i specijalizirane obuke u zavisnosti od potreba organizacione jedinice, radnog mjesta ili funkcije, najmanje uključujući: nove zaposlenike, zaposlenici u kontaktu sa klijentima, operativno osoblje, osoblje zaduženo za usklađenost i internu kontrolu, viši menadžment i najviše rukovodstvo.
 - (8) Plan godišnje obuke iz člana 54. stav (3) Zakona o SPN/FTA, obveznik je dužan izraditi do 31.03. za tekuću godinu i isti dostaviti Agenciji za nadzor najkasnije do 30. 04. za tekuću godinu.

Evidencija i provjera efikasnosti obuke

Član 7a.

- (1) Obveznici su dužni voditi evidenciju o provedenim obukama, uključujući datum, trajanje, sadržaj, popis učesnika i opise radnih mjesta ili funkcija.
- (2) U slučaju nepohađanja obuke bez opravdanog razloga, obveznik je dužan poduzeti odgovarajuće mjere, uključujući disciplinske postupke prema internim pravilima.
- (3) Obveznici su dužni periodično procijeniti efikasnost obuke i predložiti mjere za njeno unapređenje.

Linije izvještavanja

Član 8.

- (1) Obveznik iz člana 2. ovih Smjernica je dužan da donese procedure za interno izvještavanje nadležnih organa o sumnjivim klijentima i transakcijama, kao i sumnjivim sredstvima, propisanim Zakonom o SPN/FTA. Sistem izvještavanja unutar organizacije obveznika mora biti jasno definisan.

- (2) Sistem izvještavanja iz stava (1) ovog člana mora da omogući adekvatnu komunikaciju, razmjenu informacija i saradnju na svim organizacionim nivoima obveznika, te da obezbijedi blagovremene, tačne i dovoljno detaljne informacije koje su neophodne za efikasno upravljanje rizikom.
- (3) Uspostavljeni sistem izvještavanja kod obveznika, osim redovnog izvještavanja, treba da omogući i blagovremeno informisanje organa obveznika o utvrđenim nedostacima u sistemu za SPN/FTA/FP, poduzetim korektivnim mjerama i rokovima utvrđenim za njihovo otklanjanje.
- (4) Obveznik je dužan izvještavati i nadležne organe o svim informacijama i podacima, koji su propisani u skladu sa Zakonom o SPN/FTA i propisima donesenim na osnovu zakona. Informacije i podaci o sumnjivim klijentima i njihovim aktivnostima, transakcijama i sredstvima, koje obveznik dostavlja FOO moraju biti tačni, potpuni, jasni i dovoljni za dalje postupanje.

Interna kontrola i interna revizija

Član 9.

- (1) Obveznik iz člana 2. ovih Smjernica dužan je da, u okviru svojih redovnih aktivnosti koje preduzima, radi efikasnog upravljanja rizikom od pranja novca, finansiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje, primjereno veličini i prirodi posla, uspostavi internu kontrolu kroz cijelu organizacionu strukturu, na svim nivoima, kod svih funkcija i u svim poslovnim linijama.
- (2) Obveznik iz člana 2. stav (1) tačka a) ovih Smjernica je dužan najmanje jednom godišnje obezbijediti nezavisnu internu reviziju procjene sistema otkrivanja i SPN/FTA/FP, primjereno veličini i prirodi posla.
- (3) Interna revizija obveznika je dužna da prilikom provođenja revizijskog pregleda obuhvati sljedeće:
 - a) nalaze i ocjene efikasnosti obveznika po svim pitanjima propisanim Zakonom o SPN/FTA i propisima donesenim na osnovu zakona, programa, politika i procedura obveznika, kojim su regulisane obaveze obveznika za SPN/FTA/FP, u svim segmentima poslovanja obveznika, uključujući i adekvatnost politika i procedura,
 - b) procjenu provedbe mjera za utvrđivanje prihvatljivosti klijenta i klasifikacije klijenata po stepenu rizičnosti,
 - c) procjenu provedbe mjera identifikacije klijenta,
 - d) ocjenu funkcionisanja sistema internih kontrola,
 - e) ocjenu adekvatnosti provedene obuke zaposlenika i
 - f) ocjenu primjene restriktivnih mjera.
- (4) Obveznik iz člana 2. stav (1), tč. b) i c) ovih Smjernica je dužan obezbijediti nezavisnu internu reviziju procjene sistema SPN/FTA/FP, u slučaju kada im zakon ili podzakonski akti koji uređuju njihovu djelatnost propisuju obavezu uspostavljanja funkcije interne revizije ili kada obveznik ili nadzorni organ obveznika procijeni da je, imajući u vidu veličinu i prirodu posla, to potrebno.
- (5) Usklađenost poslovanja obveznika sa zahtjevima Zakona o SPN/FTA i propisima donesenim na osnovu zakona treba da bude predmet nezavisne procjene od strane interne revizije kod obveznika, što uključuje procjenu adekvatnosti politika, procedura, mjera, radnji i postupaka obveznika.
- (6) Interna revizija obveznika je dužna provoditi redovnu procjenu procesa i sistema upravljanja rizikom u poslovanju obveznika kako bi se obezbijedilo da se ovaj rizik na odgovarajući način identifikuje, mjeri, odnosno procjenjuje, prati, analizira i kontroliše, da se o istom adekvatno izvještava, te da se preduzimaju odgovarajuće mjere za njegovo ograničavanje i ublažavanje.

- (7) U skladu sa članom 41. st. (1) i (2) Pravilnika, obveznik je dužan da osigura izradu godišnjeg izvještaja o izvršenoj internoj reviziji i o mjerama preduzetim nakon te revizije najmanje jednom godišnje. Razmak između dvije uzastopne revizije, kao i između usvajanja izvještaja od strane nadležnih organa obveznika, ne može biti duži od 12 mjeseci. Godišnji izvještaj o izvršenoj internoj reviziji sadrži najmanje podatke propisane u članu 41. stav (2) Pravilnika.

Eksterna revizija

Član 10.

- (1) Obveznik iz člana 2. stav (1) tačka a) ovih Smjernica je dužan da osigura provođenje eksterne revizije od strane društva za reviziju, koja se osnivaju u skladu sa zakonima kojima se uređuje oblast računovodstva i revizije u BiH za ocjenu usklađenosti poslovanja sa zahtjevima za SPN/FTA/FP.
- (2) Provođenje eksterne revizije iz stava (1) ovog člana obveznik može ugovoriti u sklopu provođenja redovne godišnje revizije finansijskih izvještaja. Ukoliko obveznik posebno ugovori provođenje predmetne revizije, dužan je provesti proceduru za odabir društva za reviziju u skladu sa podzakonskim aktom Agencije za nadzor, koji uređuje ovu oblast.
- (3) U cilju ispunjenja svojih zadataka i obaveza u vezi sa SPN/FTA/FP, eksterni revizor je dužan dati ocjenu:
- a) provođenja zakonskih i drugih propisanih obaveza obveznika,
 - b) provođenja programa, politika i procedura,
 - c) pridržavanja pravila upravljanja rizikom,
 - d) adekvatnosti obavljanja poslova kontrolnih funkcija,
 - e) adekvatnosti informacionog sistema,
 - f) blagovremenosti, pravilnosti, tačnosti i potpunosti izvještavanja nadležnih organa i
 - g) adekvatnosti i efikasnosti sistema internih kontrola u vezi upravljanja rizikom.
- (4) Nakon obavljene revizije usklađenosti poslovanja sa zahtjevima za SPN/FTA/FP, eksterni revizor je dužan sačiniti izvještaj o izvršenoj reviziji. Izvještaj treba da obuhvati nalaze i ocjene efikasnosti obveznika po svim segmentima iz stava (3) ovog člana.
- (5) Izvještaj o izvršenoj reviziji iz stava (4) ovog člana obveznik je dužan dostaviti Agenciji za nadzor u okviru redovnog godišnjeg izvještavanja Agencije za nadzor i u roku propisanom za dostavu izvještaja o obavljenoj reviziji finansijskih izvještaja.
- (6) Eksterni revizor dužan je u pisanoj formi, bez odgađanja obavijestiti Agenciju za nadzor i organe obveznika o:
- a) utvrđenim nezakonitostima ili činjenicama i okolnostima vezanim za SPN/FTA/FP, koje mogu na bilo koji način ugroziti dalje poslovanje obveznika,
 - b) težem kršenju internih akata,
 - c) značajnijoj slabosti u uspostavi sistema internih kontrola ili propustima u primjeni sistema internih kontrola,
 - d) činjenicama koje bi mogle dovesti do neusklađenosti poslovanja obveznika sa zahtjevima za SPN/FTA/FP.
- (7) Dostava podataka Agenciji za nadzor iz stava (6) ovog člana ne smatra se kršenjem obaveze revizora o čuvanju povjerljivih informacija koja proizlazi iz propisa koji uređuju oblast revizije ili iz ugovora.
- (8) Eksterni revizor je dužan da na zahtjev Agencije za nadzor dostavi u pisanoj formi dodatna pojašnjenja u vezi sa izvještajem o izvršenoj reviziji.

III. INTERNI AKTI OBVEZNIKA

Program, politike i procedure obveznika

Član 11.

- (1) Obveznik iz člana 2. ovih Smjernica je dužan da usvoji i primjenjuje odgovarajuće interne akte i uspostavi kontrolne postupke kojima će, radi efikasnog upravljanja rizikom, obuhvatiti sve radnje i mjere za otkrivanje i SPN/FTA/FP, a koje su definisane Zakonom o SPN/FTA, Pravilnikom i ovim Smjernicama, uključujući i Procjenu rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u Bosni i Hercegovini.
- (2) Obveznik iz člana 2. ovih Smjernica je obavezan uzeti u obzir odredbe člana 5. Pravilnika prilikom donošenja internog programa za provođenje aktivnosti iz stava (1) ovog člana, čiji sastavni dio čine odgovarajuće politike i procedure.
- (3) Odredbe programa kao i sve politike i procedure obveznik je dužan da u potpunosti provodi u sjedištu, u svim podružnicama, odnosno svim organizacionim dijelovima obveznika.
- (4) Aktima iz st. (1) i (2) ovog člana obveznik je dužan da obezbijedi visoke etičke i profesionalne standarde odgovornih zaposlenika i efikasno sprečavanje mogućnosti da budu zloupotrebjeni u svrhu pranja novca ili finansiranja terorističkih aktivnosti ili širenja oružja za masovno uništenje.
- (5) Obveznik iz člana 2. ovih Smjernica je dužan da obezbijedi primjenu internih akata, utvrđivanjem odgovarajućih postupaka i mehanizama interne kontrole.

Sadržaj programa, politika i procedura

Član 12.

- (1) Obavezni dio programa iz člana 11. stav (2) ovih Smjernica su politike i procedure kojima se uređuju sljedeći segmenti:
 - a) procjena rizika i prihvatljivost klijenta,
 - b) identifikacija i verifikacija identiteta klijenta,
 - c) praćenje poslovnih odnosa i transakcija i
 - d) upravljanje rizikom.
- (2) Politike i procedure za provođenje programa iz stava (1) ovog člana se moraju zasnivati na procjeni rizika i primjeni principa „upoznaj svog klijenta“.
- (3) Politike i procedure moraju biti usvojene od strane najvišeg rukovodstva obveznika.
- (4) Obveznik je dužan politikama i procedurama definisati ciljeve, procese, obim i način rada sistema SPN/FTA/FP, a naročito:
 - a) prihvatljivost klijenata, kao i propisivanje sveobuhvatne procedure za provođenje te politike,
 - b) metodologiju procjene rizika klijenta i stvarnog vlasnika, geografskog porijekla, poslovnog odnosa i transakcije,
 - c) mjere identifikacije klijenta i praćenja aktivnosti klijenta i transakcija na način i pod uslovima određenim Zakonom o SPN/FTA,
 - d) metodologiju procjene rizika cjelokupnog poslovanja,
 - e) mjere i radnje koje će se preduzimati prema klijentima s kojima nije uspostavljen poslovni odnos, ali za koje se obavljaju povremene transakcije,
 - f) mjere i radnje koje će preduzimati u cilju provođenja ciljanih finansijskih sankcija (restriktivnih mjera),
 - g) proizvode ili usluge koje obveznik neće pružati klijentima određene kategorije rizika,
 - h) preduzimanje pojačanih mjera za upravljanje rizicima i ublažavanje rizika tamo gdje je identifikovan visoki nivo rizika,

- i) preduzimanje pojednostavljenih mjera za upravljanje rizicima i otklanjanje rizika tamo gdje je identifikovan nizak nivo rizika,
 - j) upravljanje izdvojenim ili posebnim rizicima koji su karakteristični za poslovni model, proizvode ili usluge obveznika,
 - k) imenovanje ovlaštenog lica i njegovih zamjenika, položaj istih u organizacionoj strukturi obveznika, ovlasti i odgovornosti ovlaštenog lica i njegovog zamjenika,
 - l) zaštitu od neovlaštenog odavanja podataka o licima iz tačke k) ovog stava i drugih postupaka koji mogu uticati na nesmetano vršenje njihovih dužnosti,
 - m) odgovarajući postupak utvrđivanja i provjere uslova pri zasnivanju radnog odnosa i angažovanju lica van radnog odnosa kod obveznika, koji učestvuju u provođenju Zakona o SPN/FTA i donesenih podzakonskih propisa, kao i postupak dalje provjere tih uslova tokom trajanja radnog odnosa/angažmana,
 - n) ovlasti i odgovornosti svih zaposlenika kod obveznika koji učestvuju u provođenju Zakona o SPN/FTA i donesenih podzakonskih propisa,
 - o) postupak anonimnog internog prijavljivanja kršenja odredbi Zakona o SPN/FTA i podzakonskih propisa, uključujući vođenje evidencija i definisanje aktivnosti koje će obveznik preduzimati po izvršenim anonimnim prijavama,
 - p) modele upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje,
 - r) načine i modele upravljanja usklađenošću poslovanja obveznika sa odredbama iz Zakona o SPN/FTA i donesenih podzakonskih propisa,
 - s) uspostavljanje odgovarajućih linija izvještavanja unutar obveznika, kao i linija izvještavanja prema nadležnim institucijama,
 - t) čuvanje, pristup i raspolaganje podacima, informacijama i dokumentaciji prikupljenoj u skladu sa Zakonom o SPN/FTA i podzakonskim propisima,
 - u) način vođenja i sadržaj evidencija prikupljenih podataka,
 - v) stručno osposobljavanje i obuku zaposlenika kod obveznika i
 - z) obavljanje interne i eksterne revizije sistema SPN/FTA/FP, kada je to primjereno veličini i prirodi posla obveznika.
- (5) Politike, procedure i kontrolni postupci iz stava (1) ovog člana moraju biti srazmjerni veličini obveznika, vrsti, obimu i složenosti poslova koje obavlja obveznik.

IV. MJERE IDENTIFIKACIJE I PRAĆENJA

Identifikacija klijenta

Član 13.

- (1) Obveznik iz člana 2. ovih Smjernica dužan je da provodi detaljne i sveobuhvatne mjere identifikacije klijenata. Ove mjere će zavisiti od kategorije rizika u koju se klasifikuju pojedini klijenti i proizvodi/usluge koje će klijenti koristiti. U zavisnosti od kategorizacije klijenata obveznik će primijeniti proporcionalne mjere identifikacije klijenata. Mjere identifikacije mogu biti: pojednostavljene, redovne i pojačane.
- (2) Postupak identifikacije klijenta se provodi prilikom uspostavljanja poslovnih odnosa. Međutim, da bi se osiguralo da su dokumenti još uvijek važeći i relevantni, obveznik je dužan da provodi redovne preglede i ažuriranje prikupljenih dokumenata.
- (3) Obveznik, u skladu sa procedurama prikuplja informacije i podatke na osnovu kojih može sa sigurnošću utvrditi i provjeriti identitet klijenta (ugovarača osiguranja, korisnika osiguranja). Mjere identifikacije i praćenja iz st. (1) i (2) ovog člana obveznik provodi i tokom trajanja poslovnog odnosa sa klijentom na osnovu procjene rizika ili kada se promjene relevantne

okolnosti u vezi sa klijentom, u svim slučajevima kada se obavljaju značajne transakcije, kada se pojavljuju značajne promjene u načinu na koji klijent koristi proizvode, usluge obveznika, kada obveznik značajno mijenja standarde za dokumentovanje identiteta ili transakcija klijenta ili kada je to u obavezi uraditi na osnovu odredbi Zakona o SPN/FTA.

- (4) Kod uspostavljanja poslovnog odnosa sa novim klijentima, kao i u slučajevima iz st. (2) i (3) ovog člana, obveznik je dužan da izvrši verifikaciju klijentovog identiteta koristeći pouzdane i nezavisne izvore dokumenata, podataka ili informacija.
- (5) Verifikacija identiteta klijenta se mora okončati prije uspostavljanja poslovnog odnosa ili izvršenja transakcije. Izuzetno, obveznik može verifikaciju izvršiti u toku uspostavljanja poslovnog odnosa ako je to neophodno, kako ne bi došlo do prekida uobičajenog poslovanja i u slučaju gdje je identifikovan nizak rizik. U tim slučajevima pomenuti postupci provode se što je prije moguće nakon prvog kontakta.
- (6) Izuzetno od stava (5) ovog člana obveznik može uspostaviti poslovni odnos pod uslovom da postoje odgovarajući zaštitni mehanizmi koji osiguravaju da klijenti ili neko u njihovo ime ne sprovodi transakcije dok nije postignuta potpuna usklađenost sa Zakonom o SPN/FTA propisanim zahtjevima o identifikaciji i praćenju.

Obaveze kod provođenja mjera identifikacije klijenta

Član 14.

- (1) Obveznik iz člana 2. st. (1) i (2) ovih Smjernica dužan je da utvrdi i verifikuje identitet klijenta na osnovu dokumenata, podataka ili informacija prikupljenih iz pouzdanih i nezavisnih izvora, kao i dokumenata koji su propisani drugim odgovarajućim propisima ili putem elektronske identifikacije, u skladu sa Zakonom o SPN/FTA. Obveznik je dužan da prilikom obavljanja mjera identifikacije prikupi sve podatke propisane Zakonom o SPN/FTA. Posebnu pažnju obveznik treba da posveti nerezidentnim klijentima kao i novim klijentima koji nisu fizički prisutni prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa, odnosno u postupku obavljanja transakcije.
- (2) Obveznik iz člana 2. st. (1) i (2) ovih Smjernica dužan je da, osim utvrđivanja identiteta za klijenta - ugovarača osiguranja i stvarnog vlasnika, prilikom zaključivanja ugovora, izvrši identifikaciju korisnika osiguranja po polici životnog osiguranja, odnosno stvarnog vlasnika, tako što će prikupiti podatke, informacije i dokumente, na osnovu kojih se može utvrditi identitet imenovanog fizičkog ili pravnog lica ili drugih lica koji imaju pravni interes da budu korisnici osiguranja.
- (3) Ukoliko društvo za osiguranje utvrdi da korisnik osiguranja koji je pravno lice ili pravni aranžman predstavlja veći rizik, dužna su poduzeti pojačane mjere koje će uključivati razumne mjere za identifikaciju i provjeru identiteta stvarnog vlasnika korisnika u trenutku isplate.
- (4) Obveznik je dužan utvrditi da li su korisnik ili stvarni vlasnik korisnika politički eksponirana lica.
- (5) Provjeru identiteta korisnika osiguranja je moguće provesti i nakon zaključenja ugovora, ali najkasnije do momenta kada bi korisnik osiguranja mogao da ostvari svoja prava po polici osiguranja (isplata osigurane sume, isplata otkupne vrijednosti, predujam...).
- (6) U slučajevima kada obveznik sazna da nema dovoljno informacija o nekom postojećem klijentu dužan je da preduzme hitne mjere i prikupi informacije, odnosno dužan je da odmah i na najbrži mogući način izvrši verifikaciju izmjenjenih identifikacionih podataka.
- (7) Obveznik je dužan da za identifikaciju klijenta i svaki pojedinačni proizvod propiše standarde o vrsti potrebne dokumentacije i vremenskom periodu za čuvanje te dokumentacije, a najmanje u skladu sa odredbama Zakona o SPN/FTA i odgovarajućim propisima za čuvanje dokumenata.

- (8) Obveznik ne može uspostaviti poslovni odnos, niti obavljati poslovanje sa klijentom koji insistira na njegovoj anonimnosti ili koji se prilikom identifikacije koristi lažnim imenom, daje netačne identifikacione podatke i krivotvorenu dokumentaciju. U ovakvim slučajevima obveznik je dužan sačiniti zabilješku o poslovnom kontaktu sa klijentom i razmotriti dostavljanje prijave FOO, u skladu sa Zakonom o SPN/FTA.
- (9) Ako bi provođenje mjera identifikacije i praćenja izazvalo sumnju kod klijenta da obveznik sprovodi radnje i mjere radi dostavljanja podataka FOO, obveznik je dužan da obustavi preduzimanje tih radnji i mjera i o tome sastavi službenu zabilješku u pismenoj formi, koju odmah i bez odlaganja treba dostaviti FOO-u.
- (10) Prilikom provođenja redovnih i pojačanih mjera identifikacije obveznik je dužan da izvrši provjeru dokumenata i prikupljenih informacija u cilju potvrde, kao i provjeru da klijent sa kojim uspostavlja poslovni odnos zaista postoji, da je na prijavljenoj adresi (CIPS) i da obavlja registrovanu poslovnu aktivnost.
- (11) Obveznik, prilikom obavljanja mjera identifikacije i praćenja klijenata prikuplja podatke iz člana 15. Zakona o SPN/FTA. Kod utvrđivanja i provjere identiteta klijenta obveznik je dužan pribaviti ovjerenu kopiju identifikacionog dokumenta ili sačiniti njegovu kopiju (ili skenirati), uvidom u original. Obveznik je dužan osigurati zapise o vremenu kada je identifikacija izvršena, te ime i prezime zaposlenika koji je izvršio identifikaciju. Zahtjevi prema klijentima treba da budu definisani u zavisnosti od kategorije rizika u koju je klijent razvrstan, tako da se za klijente niskog rizika provodi pojednostavljeni postupak identifikacije i praćenja, za klijente sa srednjim rizikom redovan postupak identifikacije i praćenja, te za klijente sa visokim rizikom pojačane mjere identifikacije i praćenja.
- (12) U slučaju stranih dokumenata, ne oslanjajući se samo na identifikacione dokumente, koji se prikupljaju u postupku identifikacije klijenta i njegovih transakcija koji nisu napisani na jednom od jezika koji se koriste u Bosni i Hercegovini, obveznik će od klijenta pribaviti prevod, ovjeren od strane ovlaštenog sudskog tumača.

Utvrđivanje i provjera identiteta stvarnog vlasnika klijenta

Član 15.

- (1) U cilju ispunjavanja obaveza propisanih Zakonom o SPN/FTA i podzakonskim propisima, obveznik iz člana 2. ovih Smjernica je dužan prije zaključenja ugovora provjeriti identitet klijenta i identitet stvarnog vlasnika klijenta, na osnovu pouzdanih i nezavisnih informacija i podataka, bez obzira u kojoj su formi prikupljeni – na daljinu, u elektronskoj ili u papirnoj formi.
- (2) Obveznik je dužan da utvrdi i provjeri identitet stvarnog vlasnika klijenta, koje neposredno ili posredno ima u vlasništvu ili kontroliše, klijenta pravno lice, tako da u svakom trenutku zna vlasničku i upravljačku strukturu klijenta i da zna ko su stvarni vlasnici klijenta, uključujući preduzimanje mjera potrebnih za razumijevanje prirode poslovanja klijenta, vlasničke i kontrolne strukture klijenta, kada je klijent privredno društvo, drugo pravno lice i sa njime izjednačen subjekt.
- (3) Prilikom provjere identiteta stvarnog vlasnika pravnog lica, obveznik minimalno preduzima sljedeće korake:
 - a) zahtijeva od klijenta podatke o stvarnom vlasniku;
 - b) dokumentuje dobijene podatke i informacije i
 - c) preduzima razumne mjere potrebne za provjeru dobijenih podataka i informacija u skladu sa Zakonom o SPN/FTA i podzakonskim aktima.
- (4) Obveznik je dužan da svojim politikama i procedurama propiše koje će informacije i podatke smatrati pouzdanim i nezavisnim u svrhu identifikacije i praćenja stvarnog vlasnika.

Obaveze kod identifikacije stvarnog vlasnika klijenta

Član 16.

- (1) Obveznik može da koristi podatke o stvarnim vlasnicima uvidom u neposredni registar stvarnih vlasnika, odnosno registar koji vode nadležni organi države sjedišta ili drugi javni registar, u mjeri u kojoj im je to dostupno, uzimajući u obzir da upotreba informacija iz registra stvarnog vlasništva sama po sebi u potpunosti ne ispunjava njihovu obavezu preduzimanja odgovarajućih mjera na procjeni rizika radi utvrđivanja i provjere identiteta stvarnog vlasnika.
- (2) Obveznik preduzima dodatne korake za identifikaciju i provjeru stvarnog vlasnika, posebno ako je rizik povezan sa poslovnim odnosom veći ili ako obveznik nije siguran da su lica navedena u registru krajnji, stvarni vlasnici.
- (3) Zahtjev u pogledu identifikacije i preduzimanja svih potrebnih i razumnih mjera za provjeru identiteta stvarnog vlasnika klijenta odnosi se samo na fizičko lice koje je krajnji vlasnik klijenta i/ili fizičko lice koje ima pravo da bitno utiče na donošenje odluka organa upravljanja privrednim društvom i/ili prima, upravlja ili raspodjeljuje imovinu za određenu namjenu. Međutim, u cilju ispunjavanja obaveza propisanih odredbama iz Zakona o SPN/FTA, obveznik treba da preduzme i razumne mjere za razumijevanje vlasničke i kontrolne strukture klijenta.
- (4) Mjere koje je obveznik dužan preduzeti kako bi razumio vlasničku i kontrolnu strukturu klijenta trebaju biti dovoljne za razumno uvjeravanje o riziku povezanom sa različitim nivoima vlasništva i kontrole. Obveznik se posebno mora uvjeriti da: vlasnička i kontrolna struktura klijenta nije neopravdano složena ili netransparentna ili složena ili netransparentna vlasnička i kontrolna struktura ima legitiman pravni ili ekonomski razlog.
- (5) Kako bi ispunio svoje obaveze propisane Zakonom o SPN/FTA, obveznik je dužan obavijestiti FOO odmah i bez odlaganja, ukoliko, između ostalog ne može da identifikuje i verifikuje stvarnog vlasnika klijenta, kao i ukoliko postoji sumnja da vlasnička i kontrolna struktura klijenta upućuje na sumnju i/ili ako imaju razloge posumnjati da su novčana sredstva imovinska korist ostvarena nezakonitom aktivnošću ili da su povezana sa finansiranjem terorizma i finansiranjem širenja oružja za masovno uništenje.

Verifikacija identiteta klijenta i stvarnog vlasnika

Član 17.

- (1) Potvrdu, odnosno verifikaciju prikupljenih podataka i informacija o klijentu i stvarnom vlasniku klijenta, obveznik obezbjeđuje uvidom i pribavljanjem dokumentacije u kojoj su navedeni podaci i informacije o klijentu i stvarnom vlasniku klijenta ili na drugi način propisan Zakonom o SPN/FTA.
- (2) Prilikom identifikacije lica iz čl. 14. i 15. ovih Smjernica obveznik je dužan da pribavi original ili ovjerenu kopiju dokumentacije u kojoj su navedeni prikupljeni podaci i informacije o klijentu i stvarnom vlasniku klijenta, ili da sačini kopiju iste (ili skenirati) uvidom u original. Obveznik je dužan osigurati zapise o vremenu kada je identifikacija izvršena, te ime i prezime zaposlenika koji je izvršio identifikaciju. Ukoliko lice iz člana 14. st. (2), (3) i (4) ovih Smjernica nije određeno po imenu, odnosno nazivu, obveznik je dužan pribaviti onaj obim informacija koji će biti dovoljan za utvrđivanje njegovog identiteta, odnosno identiteta stvarnog vlasnika tog korisnika i to najkasnije u trenutku isplate osigurane sume, odnosno ostvarivanja prava po osnovu otkupa, predujma.

Redovne mjere identifikacije i praćenja

Član 18.

- (1) Redovne mjere identifikacije i praćenja obuhvataju utvrđivanje i verifikaciju identiteta klijenta i stvarnog vlasnika klijenta, pribavljanje i procjenu informacija o svrsi i namjeni poslovnog odnosa ili transakcije klijenta, kao i redovno praćenje njegovog poslovanja, u slučajevima i na način propisan Zakonom o SPN/FTA.
- (2) Prilikom provođenja mjera iz stava (1) ovog člana, obveznik je dužan provjeriti da li je lice koje djeluje ili tvrdi da djeluje u ime klijenta za to i ovlašteno, te u skladu sa odredbama Zakona o SPN/FTA i ovih Smjernica, utvrditi i provjeriti identitet istog.
- (3) Redovne mjere identifikacije i praćenja primjenjuju se na klijente srednjeg rizika ili povremenu transakciju za koju obveznik procijeni da predstavlja srednji rizik.

Pojednostavljene mjere identifikacije i praćenja

Član 19.

- (1) Pojednostavljene mjere identifikacije i praćenja klijenta obveznik može primijeniti samo ako su identificirani niži nivoi rizika u skladu sa izvršenom analizom rizika, uvažavajući i rezultate Procjene rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u Bosni i Hercegovini.
- (2) Obveznik može primijeniti mjere pojednostavljene identifikacije i praćenja klijenta u slučaju kada uspostavlja poslovni odnos sa sljedećim klijentima:
 - a) nadležni organi i institucije bez obzira na administrativni nivo (nivo Bosne i Hercegovine, entiteti, Brčko Distrikt, kantoni, općine),
 - b) javna preduzeća i institucije čiji su osnivači nadležni organi i institucije iz tačke a) ovog stava,
 - c) obveznici provođenja mjera na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, nad kojima nadzor u vezi sa primjenom Zakona o SPN/FTA i drugih propisa u vezi SPN/FTA vrše organi i agencije, osnovani u skladu sa posebnim zakonima,
 - d) klijenti koji zaključuju ugovor o životnom osiguranju dugoročnog karaktera.
- (3) Obveznik je dužan prikupiti dovoljno informacija za utvrđivanje da li klijent ispunjava uslove za primjenu pojednostavljenih mjera identifikacije i praćenja, uzimajući u obzir odredbe člana 29. Pravilnika.
- (4) Kada se pojavi sumnja da je riječ o aktivnostima pranja novca ili finansiranja terorističkih aktivnosti ili finansiranja širenja oružja za masovno uništenje u vezi sa klijentom, transakcijom ili uslugom na koju su primijenjene pojednostavljene mjere identifikacije i praćenja, obveznik je dužan izvršiti dodatnu procjenu i primijeniti pojačane mjere identifikacije i praćenja.
- (5) Obveznik je dužan da podatke i informacije o klijentu, propisane Zakonom o SPN/FTA, prikupi i provjeri uvidom u original ili ovjerenu kopiju validnih isprava ili dokumentacije, ili kopiju koju je obveznik samostalno sačinio uvidom u originalne dokumente, u kojoj su navedeni podaci i informacije o klijentu kao što su: lični identifikacioni dokument, izvod iz odgovarajućeg registra, ostala dokumentacija ili na drugi način propisan Zakonom o SPN/FTA, a uzimajući u obzir i izvršenu analizu rizika.
- (6) Prilikom provođenja pojednostavljenih mjera identifikacije i praćenja klijenta obveznik je dužan da uspostavi adekvatan nivo praćenja poslovanja klijenta, kako bi bio u stanju da otkrije neuobičajene i sumnjive transakcije.

Pojačane mjere identifikacije i praćenja

Član 20.

- (1) Obveznik je dužan primijeniti pojačane mjere identifikacije i praćenja klijenta u odnosu na pojedini poslovni odnos ili transakciju, za koju je Zakonom o SPN/FTA ili Procjenom rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u Bosni i Hercegovini ili procjenom obveznika utvrđen visok nivo rizika.
- (2) Pojačane mjere identifikacije i praćenja obveznik je dužan primijeniti i u slučaju poslovnog odnosa, odnosno transakcija kada klijent: raskida ugovorni odnos ubrzo nakon njegovog zaključivanja, posebno kada je riječ o visokom iznosu premije i čestim uplatama premije, vrši izmjenu ugovora radi značajno visokog procenta uvećanja premije u odnosu na prvobitno ugovorenu premiju.
- (3) Pojačane mjere identifikacije i praćenja osim mjera iz člana 11. Zakona o SPN/FTA, obuhvataju i dodatne mjere koje je obveznik dužan preduzeti u slučajevima iz stava (1) ovog člana, kao i u drugim slučajevima kad procjeni da, zbog prirode poslovnog odnosa, načina vršenja transakcije, vlasničke strukture klijenta, odnosno drugih okolnosti povezanih sa klijentom ili transakcijom, postoji ili bi mogao postojati visok rizik od pranja novca ili finansiranja terorističkih aktivnosti ili finansiranja širenja oružja za masovno uništenje.
- (4) Obveznik je dužan svojim internim aktom definisati koje će pojačane mjere preduzimati i u kojem obimu će pribavljati dodatne podatke i informacije i vršiti dodatnu provjeru prikupljene dokumentacije u svakom konkretnom slučaju. Vrsta dodatnih mjera koje će obveznik preduzeti treba da bude temeljena na faktorima rizika po osnovu kojih je klijent, poslovni odnos, transakcija, usluga ili kanal distribucije ocijenjen sa visokim rizikom.

Primjena principa proporcionalnosti

Član 21.

- (1) Prilikom utvrđivanja zahtjeva prema klijentima u postupku provođenja mjera identifikacije i praćenja aktivnosti i transakcija, obveznik je dužan primjenjivati i princip proporcionalnosti. Primjenom principa proporcionalnosti obveznik treba da obezbijedi da mjere koje preduzima moraju biti dovoljne i adekvatne za postizanje željenog cilja.
- (2) U postupku utvrđivanja zahtjeva iz stava (1) ovog člana obveznik je dužan osigurati da primjena principa proporcionalnosti ne utiče na ostvarivanje ciljeva zakonskih zahtjeva i zahtjeva ovih Smjernica u pogledu sveobuhvatnosti, pouzdanosti i efikasnosti sistema upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje.

Primjena principa “upoznaj svog klijenta”

Član 22.

Obveznik, u svakodnevnom poslovanju i u odnosima sa klijentima, obavezan je upoznati se sa poslovnim aktivnostima klijenta, odnosno pribaviti bitne informacije i dokumentaciju o klijentovim poslovnim aktivnostima, razumjeti njihovo poslovanje, vrste poslovnih odnosa, kao i izvore sredstava koja se koriste u poslovanju. Obveznik je dužan da:

- a) prati da li su aktivnosti klijenta u skladu sa svrhom i namjenom poslovnog odnosa uspostavljenog između klijenta i obveznika; u slučaju pravnih lica upoznati vlasničku strukturu pravnog lica (stvarnog vlasnika), ovlaštenog zakonskog zastupnika i sve one koji su ovlašteni da djeluju u ime i za račun pravnog lica,

- b) obaveže svoje klijente da mu na vrijeme dostavljaju informacije i dokumentaciju o očekivanim i namjeravanim promjenama oblika i obavljanja svojih poslovnih aktivnosti,
- c) osigura da dokumentacija, podaci i informacije prikupljeni u okviru procesa identifikacije, verifikacije i praćenja budu ažurni i relevantni, na način da kontinuirano vrši uvid u postojeće evidencije, naročito kada su u pitanju klijenti visokog rizika i
- d) posebnu pažnju posveti politički eksponiranim licima, te licima za koje se iz medija ili javnosti vezuju određeni istražni postupci ili medijske objave o njihovoj umješanosti u neke afere ili nezakonite radnje, a sve kako bi osigurao da njihovo eventualno nezakonito ili sumnjivo poslovanje ne ugrozi reputaciju obveznika.

Neuobičajene transakcije

Član 23.

- (1) Obveznik je dužan uspostaviti sveobuhvatnu kontrolu, odnosno vršiti provjeru klijenata i transakcija, koju čine: složenost, neuobičajeno visok iznos, neuobičajeno povezane transakcije, odnosno nisu usaglašene ili su nesrazmjerne uobičajenom, očekivanom poslovanju klijenta ili je nepovoljan prijevremeni otkup.
- (2) Obveznik je dužan da zahtijeva od klijenata objašnjenje za svaku uočenu značajniju promjenu ponašanja.
- (3) U slučaju da klijenti ne mogu dati ili daju neuvjerljivo i neargumentovano objašnjenje, obveznik takvo ponašanje treba da smatra sumnjivim i da aktivira dodatne mjere za detaljnije istraživanje, uključujući i slanje izvještaja o sumnjivim aktivnostima klijenta FOO-u.
- (4) Obveznik je, u vezi sa klijentima i transakcijama odnosno sredstvima iz stava (1) ovog člana, dužan najmanje provjeriti podatke o izvoru sredstava i djelatnosti klijenta i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa s klijentom, te ako ne utvrdi da se radi o sumnjivoj transakciji, o tome sačiniti službenu zabilješku u pisanoj ili elektronskoj formi, koja se arhivira kako bi bila dostupna na zahtjev FOO-a i Agencije za nadzor.
- (5) Neobična i neuobičajena ponašanja koja čine osnov za sumnju, pored ostalih, su:
 - a) neočekivana promjena u finansijskom ponašanju klijenta koja se ne može objasniti poslovnim ili finansijskim motivima,
 - b) neočekivana pojava novog lica, posla i/ili geografskog područja koja odstupa od već poznatog načina i vrste poslovanja, poslovne i finansijske mreže klijenta o kojima je obveznik upoznat,
 - c) neuobičajeno ili naizgled neuobičajen prijevremeni otkup osiguranja,
 - d) ukoliko je plaćanje izvršeno prije nego što je zahtjev obrađen i rizik prihvaćen,
 - e) neobično angažovanje posrednika u toku neke uobičajene transakcije ili finansijske aktivnosti (npr. isplata posredniku neuobičajeno visoke provizije, koja nije ugovorena),
 - f) objašnjenje transakcije od strane klijenta nije uvjerljivo i izgleda lažno,
 - g) kada se učestalo ponavljaju transakcije u iznosima koji su nešto ispod iznosa Zakonom o SPN/FTA propisanog za izvještavanje i prijavu FOO,
 - h) kada zaposleni kod obveznika nemaju jasne dokaze da se radi o nezakonitim aktivnostima, ali imaju sumnju da takva mogućnost postoji i
 - i) svaka umješanost bilo kojeg lica koje je podložno međunarodnim sankcijama.
- (6) Ako obveznik u vezi s transakcijama odnosno sredstvima iz stava (1) ovoga člana, nakon provedene analize utvrdi razloge za sumnju na pranje novca ili finansiranje terorističkih aktivnosti i finansiranje širenja oružja za masovno uništenje dužan je o tome informisati FOO na način i u rokovima propisanim Zakonom o SPN/FTA.

Praćenje sa ciljem sprečavanja pranja novca

Član 24.

- (1) Obveznik je dužan da provodi stalno praćenje aktivnosti klijenta i njegove transakcije, te da osigura sredstva ili instrumente, načine i sveobuhvatne kontrole za otkrivanje aktivnosti i transakcija koje se ne uklapaju u prirodu ponašanja klijenta i da na taj način efikasno kontroliše i minimizira svoj rizik u poslovanju sa klijentima.
- (2) Obim do kojeg obveznik razvije praćenje aktivnosti i transakcija klijenata mora da bude prilagođen potrebama adekvatne osjetljivosti na rizik. Za sve transakcije i klijente obveznik je dužan da uspostavi takav sistem koji će omogućiti otkrivanje svih neobičnih, neuobičajenih i sumnjivih vrsta transakcija i aktivnosti.
- (3) Obveznik je dužan da uspostavi sveobuhvatne kontrole i praćenje aktivnosti i transakcija klijenata u zavisnosti od prirode, veličine i složenosti poslovanja obveznika, kao i od procijenjenog rizika kome je obveznik izložen u svom poslovanju.

Praćenja transakcija i aktivnosti klijenata

Član 25.

- (1) Da bi osigurao ispunjenje ciljeva iz člana 24. ovih Smjernica obveznik je dužan da:
 - a) definiše vrste aktivnosti i transakcija koje moraju da upozore obveznika da postoji mogućnost da klijenti obavljaju neke neobične, neuobičajene ili sumnjive transakcije,
 - b) definiše koje aktivnosti klijenta mogu biti predmet naknadnog praćenja (definiše se učestalost naknadnog praćenja transakcija), pri čemu je obveznik dužan da odredi i okolnosti koje ukazuju na visok rizik,
 - c) redovno, najmanje jednom godišnje, provjeri izvršene transakcije, uplate premija, kako bi se uvjerio u pouzdanost i primjerenost uspostavljenog sistema praćenja aktivnosti i transakcija,
 - d) uspostavi limite transakcija (uplate premija, jednokratne ili u ratama), te provjeri sve transakcije koje prelaze uspostavljene limite,
 - e) sačini zvaničnu, što obuhvatniju listu primjera sumnjivih aktivnosti i transakcija i primjera i načina mogućih oblika pranja novca.
- (2) Obveznik je dužan uspostaviti adekvatan sistem, koji će omogućiti kreiranje knjigovodstvene dokumentacije i evidencija sa svim podacima, koji na zadovoljavajući način opisuju nastali poslovni događaj, koji će biti dovoljan alat za vršenje analize i praćenja prometa po računu, odnosno svih klijentovih poslovnih aktivnosti.

Pojačane mjere praćenja aktivnosti

Član 26.

- (1) Za poslovne odnose, proizvode i usluge koji predstavljaju visok rizik obveznik je dužan da primijeni pojačane mjere praćenja.
- (2) Da bi identifikovali kategoriju poslovnog odnosa, proizvoda i usluge sa visokim nivoom rizika potrebno je da obveznik odredi ključne pokazatelje prema kojima će se poslovni odnosi kategorisati u ovu grupu, uzimajući u obzir podatke o istoriji i saznanjima o klijentu, kao što su izvori sredstava koji se koriste u poslovnom odnosu, vrsta i priroda samih transakcija, zemlja porijekla klijenta i drugo.
- (3) Za poslovne odnose, proizvode i usluge koji predstavljaju visok rizik obveznik je dužan da:
 - a) kreira adekvatan sistem za upravljanje informacijama kojim će osigurati da najviše rukovodstvo i odgovorni zaposlenici obveznika za praćenje usklađenosti rada obveznika

sa zahtjevima propisanim Zakonom SPN/FTA i propisima u ovoj oblasti pravovremeno imaju potrebne informacije za identifikaciju, efikasno praćenje aktivnosti klijenata, proizvoda i usluga koje klijenti koriste. Ovaj sistem treba da obuhvati najmanje:

- izvještavanje o dokumentaciji koja nedostaje za potpuno sigurnu identifikaciju klijenata,
- izvještavanje o neobičnim, neuobičajenim i sumnjivim aktivnostima klijenata i transakcijama i
- izvještavanje o sveobuhvatnim informacijama o ukupnim poslovnim odnosima klijenata sa obveznikom.

b) osigura da najviše rukovodstvo obveznika dobro poznaje situaciju klijenata koji predstavljaju visok rizik, da prikuplja i procjenjuje i informacije koje se mogu dobiti od drugih obveznika, te od domaćih i međunarodnih institucija koje imaju nadležnosti u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje. Značajne transakcije ovih klijenata treba da budu odobrene od strane najvišeg rukovodstva obveznika.

Mjere pojačane identifikacije i praćenja koje se primjenjuju na klijente iz zemalja sa strateškim nedostacima i zemalja u kojima postoji veća vjerovatnoća pojavljivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i druge visokorizične situacije

Član 26a.

- (1) Kada je klijent iz zemlje sa strateškim nedostacima ili zemlje u kojoj postoji veća vjerovatnoća pojavljivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti iz člana 37. Pravilnika ili transakcija da uključuje takve zemlje, te u svim drugim visokorizičnim situacijama, obveznik je dužan internim politikama propisati mjere pojačane identifikacije i praćenja primjerene za određenu visokorizičnu situaciju, uzimajući u obzir one koje su propisane članom 35. Zakona o SPN/FTA, Pravilnikom i ovim Smjernicama, te ih dosljedno primjenjivati.
- (2) Primjerena vrsta pojačane identifikacije i praćenja, uključujući obim traženih dodatnih informacija i provedenog povećanog nadzora, treba zavisiti od razloga zbog kojeg je određena povremena transakcija ili određeni poslovni odnos kategoriziran kao visokorizičan.
- (3) Obveznik nije dužan u svim slučajevima kada je klijent iz zemlje sa strateškim nedostacima ili zemlje u kojoj postoji veća vjerovatnoća pojavljivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti iz člana 37. Pravilnika ili transakcija da uključuje takve zemlje, te u svim drugim visokorizičnim situacijama, primijeniti sve mjere pojačane identifikacije i praćenja, jer u određenim situacijama visokog rizika može biti dovoljno primijeniti pojačano kontinuirano praćenje tokom trajanja poslovnog odnosa.
- (4) Pri određivanju mjera pojačane identifikacije i praćenja, u slučaju kada je klijent iz zemlje sa strateškim nedostacima ili zemlje u kojoj postoji veća vjerovatnoća pojavljivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti iz člana 37. Pravilnika ili transakcija da uključuje takve zemlje, te u svim drugim visokorizičnim situacijama, obveznik je dužan razmotriti sve parametre navedene u članu 27. stav (4) Pravilnika.

Primjena ciljanih finansijskih sankcija

Član 27.

- (1) Ciljane finansijske sankcije predstavljaju zamrzavanje svih vrsta imovine i zabrana korištenja imovine u cilju sprečavanja da se fondovi i druga sredstva stave na raspolaganje, direktno ili indirektno, određenim licima i subjektima, sa ciljem sprečavanja i suzbijanja terorizma i

finansiranja terorizma, te sprečavanje, prekidanje i suzbijanje finansiranja širenja oružja za masovno uništenje.

- (2) Obveznik je dužan, u skladu sa propisima koji regulišu ovu oblast, a u cilju borbe protiv finansiranja terorističkih aktivnosti i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje, pravovremeno provoditi ciljane finansijske sankcije po osnovu međunarodnih pravnoobavezujućih odluka Ujedinjenih nacija i nadležnih institucija u Bosni i Hercegovini, te informisati nadležne institucije i blokirati/zamrznuti finansijska sredstva lica za koje obveznik zna ili sumnja da su obuhvaćeni ciljanim finansijskim sankcijama.
- (3) Način provođenja ciljanih finansijskih sankcija povezanih s finansiranjem terorizma i finansiranjem širenja oružja za masovno uništenje propisan je Odlukom o načinu provođenja ciljanih finansijskih sankcija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda povezanih s finansiranjem terorizma i finansiranjem širenja oružja za masovno uništenje („Službeni Glasnik BiH”, broj: 18/24), a koja je donesena od strane Vijeća ministara BiH, kao i Smjernicama za provedbu Odluke o načinu provođenja ciljanih finansijskih sankcija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda povezanih s finansiranjem terorizma i finansiranjem širenja oružja za masovno uništenje izrađenih od strane Ministarstva sigurnosti BiH.
- (4) Svako fizičko ili pravno lice dužno je da prilikom obavljanja svoje djelatnosti utvrdi da li ima poslovni ili sličan odnos sa označenim licem ili entitetom, prema kojem je donesena odluka za zamrzavanje imovine od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, odnosno Vijeća sigurnosti UN-a. Sankcijske liste uključuju imena pojedinaca, entiteta ili grupa za koje Bosna i Hercegovina ili Vijeće sigurnosti UN smatraju da su štetne za mir i sigurnost Bosne i Hercegovine odnosno globalni mir i sigurnost.
- (5) Obveznik je dužan da osigura primjenu mjera zamrzavanja odmah nakon utvrđivanja podudaranja sa Sankcijskim listama ili u svakom slučaju u roku od 24 sata nakon označavanja pojedinca, entiteta ili grupe na Sankcijskim listama.
- (6) Obveznik je dužan da donese procedure za provođenje ciljanih finansijskih sankcija, kojima će definisati i uspostaviti sveobuhvatan proces provjere baza podataka u smislu obima i učestalosti, analize podataka i upozorenja, vođenja evidencija, uspostavljanja linije za izvještavanje unutar obveznika i za izvještavanje nadležnih organa.
- (7) Posebnu pažnju obveznik treba da posveti:
 - a) provjerama da li se sredstva iz zakonskih izvora ili poslova u većem ili manjem dijelu usmjeravaju u podržavanje terorističkih aktivnosti i širenje oružja za masovno uništenje,
 - b) primijeni sveobuhvatne kontrole za sprečavanje finansiranja terorista, terorističkih organizacija i sa njima povezanih lica,
 - c) aktivnostima stalnog praćenja promjena unosa na listama lica obuhvaćenih ciljanim finansijskim sankcijama, donesenim od strane Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija i nadležnih domaćih institucija,
 - d) aktivnostima otkrivanja stvarnog identiteta i/ili svrhe naročito malih uplata, kada svrha transfera i/ili pošiljalac i/ili primalac nisu jasno navedeni,
 - e) ukoliko se uplata premije vrši od strane neprofitnih i humanitarnih organizacija, naročito ako obavljanje aktivnosti nije u skladu sa registrovanom djelatnošću, ako izvor sredstava nije jasan,
 - f) praćenju aktivnosti klijenata i transakcija s ciljem utvrđivanja da li su klijenti, odnosno da li su lica koja su nalogodavci ili korisnici u transakcijama koje se izvode bez uspostavljanja poslovnog odnosa, lica koja su obuhvaćena restriktivnim mjerama.
- (8) U slučajevima kada lica iz stava (4) ovog člana pokušaju uspostaviti poslovni odnos sa obveznikom ili kada su u pitanju postojeći klijenti, obveznik je dužan izvršiti privremeno zamrzavanje sredstava i raspolaganje proizvodima i uslugama koje koristi kod obveznika i o tome izvjestiti nadležne institucije.

V. UPRAVLJANJE RIZIKOM

Procjena rizika

Član 28.

Obveznici iz člana 2. ovih Smjernica su dužni poduzimati mjere, radnje i postupke za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i finansiranja oružja za masovno uništenje prije, u toku i nakon vršenja transakcije (uplata premije, isplata otkupne vrijednosti, isplata osigurane sume) ili uspostave poslovnog odnosa.

Član 29.

- (1) Obveznik je dužan izraditi procjenu rizika pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje (u daljem tekstu: procjena rizika), kako bi identificirao, procjenio, razumio i smanjio rizik od pranja novca, finansiranja terorističkih aktivnosti i finansiranja oružja za masovno uništenje, kojima su izloženi obveznici, te poduzimati mjere za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, koje su proporcionalne tim rizicima.
- (2) Analiza rizika treba biti proporcionalna prirodi i obimu poslovanja obveznika, te treba obuhvatiti rizike koji se odnose, kako na klijente, tako i one koji se odnose na proizvode, usluge, transakcije, države, geografska područja i distribucione kanale, u skladu sa članom 6. stav (2) Pravilnika.
- (3) Obveznik je dužan analizom rizika uzeti u obzir i druge faktore rizika koje je identifikovao zbog specifičnosti svog poslovanja.

Član 30.

- (1) Obveznik je dužan uspostaviti sveobuhvatan proces upravljanja rizikom, što uključuje identifikovanje faktora rizika i redovnu procjenu rizika.
- (2) Obveznik je dužan procijeniti:
 - a) rizik kojim je izložen zbog prirode i složenosti svog poslovanja (procjena rizika cjelokupnog poslovanja) i
 - b) rizik kojim je izložen zbog uspostavljanja poslovnog odnosa ili provođenja povremene transakcije (pojedinačne procjene rizika).
- (3) Procjena rizika iz stava (1) ovog člana treba se sastojati od dva povezana koraka, utvrđivanja faktora rizika i procjene rizika.
- (4) Prilikom procjene ukupnog nivoa rezidualnog rizika povezanog sa njegovim poslovanjem i pojedinačnim poslovnim odnosom ili povremenim transakcijama, obveznik treba uzeti u obzir nivo inherentnog rizika i kvalitet kontrola, te druge faktore smanjenja rizika.
- (5) Obveznik je dužan evidentirati i dokumentovati svoju procjenu rizika ukupnog poslovanja i pojedinačne procjene rizika, kao i sve promjene tih procjena rizika na način koji njemu i nadležnim organima omogućava da razumiju kako i zašto su procjene provedene na određeni način.
- (6) Obveznik mora da bude siguran da procjena rizika odražava njihovo razumijevanje rizika i da to može dokazati nadležnim organima.

Član 31.

Prilikom procjene rizika i upravljanja rizikom od pranja novca, finansiranja terorističkih aktivnosti i finansiranja oružja za masovno uništenje, koji je povezan sa poslovnim odnosom ili povremenom transakcijom, obveznik je dužan uključiti:

- procjenu cjelokupnog poslovanja, obzirom na proizvode/usluge koje nudi, vrste i profile klijenata, broj, veličinu i učestalost transakcija, kanale distribucije, državu i geografsko područje;
- analizu klijenta, uključujući i početnu analizu izrađenu prije uspostavljanja poslovnog odnosa ili izvršenja povremene transakcije, čiji obim i vrstu određuje na osnovu nalaza i procjene cjelokupnog poslovanja;
- identifikovati i utvrditi sve relevantne faktore rizika povezane s određenim poslovnim odnosom i povremenom transakcijom, uključujući i dodatne mjere dubinske analize klijenta i sve raspoložive informacije i
- redovno ažuriranje i revidiranje već izrađenih procjena rizika, nadziranje transakcija i po potrebi ispitivanje izvora sredstava, u cilju utvrđivanja promjene nivoa rizika već uspostavljenog poslovnog odnosa.

Član 32.

- (1) Obveznik je dužan da u skladu sa odredbama člana 10. Zakona o SPN/FTA, člana 5. Pravilnika i ovim Smjernicama izvršiti procjenu rizika za svaku grupu ili vrstu klijenta, odnosno poslovni odnos, proizvod/uslugu koju obveznik pruža u okviru svoje djelatnosti, odnosno transakcije.
- (2) Kod procjene rizika obveznik primjenjuje pristup zasnovan na riziku, koji obuhvata:
 - a) identifikaciju rizika (prepoznavanje rizika),
 - b) analizu rizika (izračun nivoa rizika i donošenje mjera za umanjeње (ublažavanje) rizika,
 - c) upravljanje rizicima (izrada politika i procedura u cilju ublažavanja rizika) i
 - d) praćenje i nadzor nad rizicima (promjene u rizicima).
- (3) Obveznik će prilikom provođenja procjene rizika iz stava (1) ovog člana, klijenta svrstati u jednu od sljedećih kategorija rizika:
 - a) kategoriju niskog rizika,
 - b) kategoriju srednjeg rizika i
 - c) kategoriju visokog rizika.
- (4) Obveznik će prilikom provođenja redovnih mjera identifikacije i praćenja aktivnosti klijenta, na osnovu procjene rizika iz stava (1) ovog člana, odrediti da li će primijeniti pojačanu ili pojednostavljenu identifikaciju i praćenje aktivnosti klijenta, u skladu sa odredbama Poglavlja II Zakona o SPN/FTA.

Ažuriranje procjene rizika

Član 33.

- (1) Obveznik je dužan uspostaviti sistem kontrola i redovno vršiti preispitivanje procjene rizika cjelokupnog svog poslovanja i pojedinačne procjene rizika, te osigurati ažurnu procjenu rizika.
- (2) Sistem kontrola obveznika iz stava (1) ovog člana treba najmanje da sadrži sljedeće:
 - a) određen datum u toku godine na koji se vrši ažuriranje procjene rizika cjelokupnog poslovanja, te datum određen na osnovu osjetljivosti na rizik za pojedinačnu procjenu rizika, kako bi se obezbijedilo uključivanje novih rizika i rizika u nastajanju. Ukoliko obveznik prije ovog datuma sazna za pojavu novog rizika, dužan je isti analizirati i obuhvatiti pojedinačnim procjenama rizika i procjenama rizika cjelokupnog poslovanja,
 - b) evidenciju o svim bitnim faktorima koji bi mogli uticati na procjene rizika, kao što su interni izvještaji o sumnjivim transakcijama, neusklađenosti i informacije koje potiču od zaposlenih koji rade u direktnom kontaktu sa klijentima i drugo.

- (3) Obveznik je dužan uspostaviti sistem kontrola za utvrđivanje rizika u nastajanju i procjenu istih, te ih prema potrebi blagovremeno uključiti kako u pojedinačnu procjenu rizika, tako i u procjenu rizika cjelokupnog poslovanja.
- (4) Sistem kontrola iz stava (3) ovog člana treba minimalno da obuhvati:
 - a) postupke kojima se osigurava da se interne informacije, kao što su informacije dobijene u okviru stalnog praćenja poslovnih odnosa i aktivnosti klijenta, redovno preispituju kako bi se utvrdili trendovi i novonastala pitanja u vezi sa pojedinačnim poslovnim odnosima i ukupnim poslovanjem obveznika,
 - b) postupke za redovno preispitivanje bitnih izvora informacija i
 - c) saradnju sa predstavnicima drugih nadležnih organa, te postupke kojima se relevantnim zaposlenicima daju povratne informacije.
- (5) Postupci iz stava (4) tačka b) ovog člana, u pogledu procjene rizika cjelokupnog poslovanja trebaju minimalno obuhvatiti:
 - a) upozorenja i izvještaje nadležnih organa, i
 - b) postupke za prikupljanje i preispitivanje informacija o rizicima, posebno rizicima povezanim sa novim kategorijama klijenata, država ili geografskih područja, novim proizvodima, novim uslugama, novim kanalima prodaje, te novim sistemima i kontrolama usklađenosti.
- (6) Postupci iz stava (4) tačka b) ovog člana, u pogledu pojedinačnih procjena rizika trebaju minimalno obuhvatiti:
 - a) upozorenja o terorističkim prijetnjama i režimima ciljanih finansijskih sankcija ili njihovim izmjenama, i to čim se objave ili saopšte, kojima se osigurava da se po njima postupa i
 - b) izvještaje medija koji su važni za sektore ili države, odnosno geografska područja u kojima obveznik aktivno posluje.

Procjena rizika ukupnog poslovanja obveznika

Član 34.

- (1) Procjena rizika cjelokupnog poslovanja treba omogućiti obvezniku da utvrdi područja u kojima su izloženi riziku, te koja bi područja poslovanja trebala biti prioritet u borbi protiv rizika.
- (2) Obveznik je dužan da identifikuje svaki segment svog poslovanja (vrstu, obim i složenost), sve postojeće i nove proizvode životnih osiguranja, usluge, procese, aktivnosti i postupke, a koji imaju ili mogu imati uticaja na životna osiguranja i druga osiguranja povezana sa ulaganjem, kako bi procijenio u kojem segmentu poslovanja se može pojaviti prijetnja od pranja novca, finansiranja terorističkih aktivnosti i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje, kao i da adekvatno procijeni negativne posljedice koje bi mogle da nastanu iz tog izvora rizika, te njihovo potencijalno dejstvo na realizaciju ciljeva poslovanja obveznika.
- (3) Obveznik je dužan osigurati da je njegova procjena rizika cjelokupnog poslovanja prilagođena njegovom poslovnom profilu i da su istom uzeti u obzir svi faktori i rizici specifični za poslovanje obveznika. Ukoliko je obveznik dio grupacije koja sastavlja procjenu rizika na nivou grupacije, obveznik je dužan razmotriti da li je procjena rizika na nivou grupacije dovoljno precizna i specifična da odrazi poslovanje obveznika i rizike kojima je isti izložen, zbog povezanosti grupacije sa državama i geografskim područjima, te prema potrebi dopuniti procjenu rizika na nivou grupacije.
- (4) Na osnovu procijenjene vjerovatnoće pojave rizika i procijenjenih negativnih posljedica, obveznik je dužan utvrditi nivo izloženosti riziku za svaki segment svog poslovanja.
- (5) Procjenu rizika u odnosu na svoje ukupno poslovanje obveznik je dužan zasnovati na svim bitnim informacijama, te najmanje jednom godišnje istu ažurirati i dostaviti Agenciji za nadzor.

Analiza rizika i faktori procjene rizika pojedinog poslovnog odnosa ili povremene transakcije

Član 35.

- (1) Obveznik je dužan uraditi analizu rizika kako bi prepoznao, procijenio, razumio i smanjio rizike kojima je izložen ili bi mogao biti izložen pri uspostavljanju ili održavanju poslovnog odnosa ili izvršenja određene povremene transakcije, te uzimati u obzir minimalno faktore rizika koji se odnose na:
 - a) rizik klijenta i stvarnog vlasnika klijenta,
 - b) rizik proizvoda, usluge ili transakcije,
 - c) rizik države ili geografskog područja i
 - d) rizik kanala distribucije.
- (2) Analiza rizika iz stava (1) ovog člana treba da sadrži i druge faktore rizika koje je obveznik dužan identifikovati zbog specifičnosti svog poslovanja. Analiza rizika treba da bude dokumentovana i srazmjerna veličini obveznika, vrsti, obimu i složenosti njegovog poslovanja, te je dužan istu redovno, najmanje jednom godišnje, ažurirati.
- (3) Analiza rizika iz stava (1) ovog člana mora sadržavati i mjere, radnje i postupke koje obveznik preduzima u cilju sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje.
- (4) Obveznik je dužan analizu rizika iz stava (1) ovog člana usklađivati sa ovim Smjernicama, te je prilikom sačinjavanja i ažuriranja iste dužan uzeti u obzir i Procjenu rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u Bosni i Hercegovini.
- (5) Nakon izvršene analize rizika za svaku grupu ili vrstu klijenta, odnosno poslovnog odnosa, usluge koju obveznik pruža u okviru svoje djelatnosti, odnosno transakcije, obveznik će primjenom internih procedura klijenta u registru profila klijenata svrstati u jednu od sljedećih kategorija rizika:
 - a) kategoriju niskog rizika,
 - b) kategoriju srednjeg rizika i
 - c) kategoriju visokog rizika.
- (6) Prilikom provjera povremenih transakcija u smislu ovih Smjernica, a u vezi sa članom 12. stav 1. tačka c) Zakona o SPN/FTA treba uzeti u obzir da su povremene transakcije one koje predstavljaju prenos novčanih sredstava u iznosu od 2.000 KM ili više.
- (7) Obveznik je dužan napraviti potrebne provjere uvijek kada dolazi do promjene nekih značajnih elementa na polici (npr. sume osiguranja, premije, korisnika i sl.) ili se pojave neke okolnosti koje zahtijevaju dodatnu provjeru.

Ponderisanje faktora rizika

Član 36.

- (1) Obveznik je dužan sagledati sve identifikovane faktore rizika i aktivnosti povezane sa poslovnim odnosom ili transakcijom. Prilikom procjene rizika obveznik može različito ponderisati faktore rizika, u zavisnosti od njihovog pojedinačnog značaja, u kontekstu poslovnog odnosa ili transakcije.
- (2) Za svaki faktor potrebno je odrediti nivo rizika na osnovu podataka, smjernica, zakonskih propisa i iskustva iz prakse, te odrediti ponder koji odražava relativni značaj tog faktora u ukupnom riziku.
- (3) Ponder faktora rizika može se razlikovati u zavisnosti od konkretnog proizvoda/usluge ili klijenta, ali i u zavisnosti od pojedinačnih obveznika (veličina, obim poslovanja, zastupljenost pojedinih proizvoda/usluga, klijenata).

- (4) Prilikom ponderisanja faktora rizika, obveznik obezbjeđuje da:
- a) na ponderisanje ne utiče neopravdano samo jedan faktor rizika,
 - b) ocjena rizika ne bude uslovljena sa dobiti obveznika,
 - c) ponderisanje faktora rizika ne dovede do situacije da se nijedan poslovni odnos ne može svrstati u kategoriju visokog rizika,
 - d) odredbe Zakona o SPN/FTA, koje se odnose na okolnosti koje uvijek predstavljaju visoki rizik, ne mogu se isključiti ponderisanjem obveznika,
 - e) po potrebi, automatski generisana procjena rizika može da se mijenja nakon što obveznik provede analizu procjene i pisanog obrazloženja ovlaštenog lica obveznika.
- (5) Ako obveznik ukupnu procjenu rizika za potrebe svrstavanja poslovnog odnosa ili transakcije u određenu kategoriju rizika vrši automatizovano, pri čemu sistem ne razvija obveznik, već ga obezbjeđuje eksterno lice, obveznik mora da razumije način funkcionisanja tog sistema, uključujući i način na koji se kombinuju faktori rizika kako bi se postigla ukupna ocjena rizika.

Procjena rizika pojedinog poslovnog odnosa ili povremene transakcije

Član 37.

- (1) Prilikom procjene rizika pojedinog poslovnog odnosa ili povremene transakcije obveznik je dužan uzeti u obzir relevantne parametre i faktore rizika kako bi mogao procijeniti rizike povezane sa pojedinim poslovnim odnosom ili provođenjem povremene transakcije.
- (2) Parametri rizika iz stava (1) ovog člana trebaju minimalno obuhvatiti:
- a) namjenu i predviđenu prirodu poslovnog odnosa,
 - b) namjenu i svrhu transakcije,
 - c) vrijednost proizvoda/usluge, iznose i visinu obavljenih transakcija i
 - d) učestalost ili trajanje poslovnog odnosa.
- (3) Prilikom izrade procjene rizika iz stava (1) ovog člana, obveznik će uzeti u obzir faktore rizika koji mogu upućivati na potencijalno veći/manji rizik.
- (4) Na osnovu provedene analize rizika i mjera koje preduzima radi ublažavanja rizika, obveznik je dužan ukupnu izloženost riziku ocijeniti ocjenama: nizak rizik, srednji rizik ili visok rizik, uzimajući u obzir odredbe člana 13. stav (2) Pravilnika.
- (5) Pored kategorija rizika iz stava (4) ovog člana obveznici su dužni, na osnovu dokumentovane procjene rizika, identifikovati klijente, poslovne odnose i povremene transakcije, koji su neprihvatljivi za obveznike kao što su: fizička i pravna lica koja su pod sankcijama Vijeća sigurnosti UN-a i/ili lica koja obavljaju određenu poslovnu djelatnost bez dozvole nadležnog organa i koji žele uspostaviti poslovni odnos sa obveznikom, te druga lica po procjeni obveznika zbog nemogućnosti adekvatnog upravljanja rizikom.

Faktori procjene rizika

Član 38.

- (1) Obveznici iz člana 2. ovih Smjernica dužni su da u svrhu otkrivanja i SPN/FTA/FP prilikom prepoznavanja i identifikovanja rizika, voditi se sljedećim faktorima rizika:
- a) rizik klijenta i stvarnog vlasnika klijenta,
 - b) rizik proizvoda, usluge ili transakcije,
 - c) rizik države ili geografskog područja i
 - d) rizik kanala distribucije.

Opšti faktori rizika

Faktori rizika klijenta i stvarnog vlasnika klijenta

- (1) U cilju identifikovanja rizika klijenta, uključujući i stvarnog vlasnika klijenta, obveznik treba da razmatra rizike koji su povezani s načinom poslovanja i vrstom profesionalne djelatnosti, reputacijom, vlasničkom i organizacionom strukturom, kao i ponašanjem klijenta i stvarnog vlasnika u vezi s poslovnim odnosom ili transakcijom.
- (2) Obveznik uzima u obzir najmanje faktore rizika koji mogu ukazivati na veći rizik klijenta, zastupnika ili opunomoćenika i stvarnog vlasnika klijenta, i to:
 - a) vrsta klijenta;
 - b) poslovna djelatnost klijenta i stvarnog vlasnika klijenta;
 - c) ugled klijenta, zastupnika ili opunomoćenika klijenta i stvarnog vlasnika klijenta;
 - d) priroda i ponašanje klijenta i stvarnog vlasnika klijenta, zastupnika ili opunomoćenika klijenta i stvarnog vlasnika klijenta;
 - e) poslovna aktivnost ili transakcije klijenta vrše se pod neuobičajenim okolnostima.

U postupku analize i procjene rizika klijenta, obveznici trebaju razmatrati i vrste svojih klijenata, i to u zavisnosti da li je klijent:

- a) državni organ (bez obzira na nivo: državni, entitetski, distrikt, lokalna zajednica);
- b) javna agencija, komora, javni zavod (PIO/MIO, ZZO);
- c) dioničko društvo koje kotira na berzi, odnosno čiji se finansijski izvještaji javno objavljuju;
- d) dioničko društvo koje ne kotira na berzi, odnosno čijim dionicama se ne trguje na berzi;
- e) društvo sa ograničenom odgovornošću, odnosno društvo organizovano u nekom drugom obliku;
- f) obrtnička djelatnost sa posebnim akcentom na usluge u vezi sa: dragim kamenjem, plemenitim metalima i drugim robama visoke vrijednosti, trgovci automobilima, trgovci nekretninama i dr.;
- g) pravna lica sa složenom vlasničkom strukturom, gdje je teško utvrditi stvarnog vlasnika;
- h) fizičko lice - građanin;
- i) klijent i stvarni vlasnik klijenta je politički eksponirano lice;
- j) korisnik osiguranja i stvarni vlasnik korisnika osiguranja je politički eksponirano lice;
- k) lice koje nije prisutno prilikom uspostave poslovnog odnosa;
- l) lice koje se nalazi na listama lica protiv kojih su na snazi restriktivne mjere;
- m) humanitarna ili druga neprofitna organizacija;
- n) računovođa, advokat, notar koji djeluju u ime svojih klijenata, a imaju otvoren račun kod neke kreditne institucije.

Poslovna djelatnost klijenta i stvarnog vlasnika klijenta:

- a) klijent ili stvarni vlasnik klijenta obavlja djelatnosti u oblasti građevine, trgovine oružjem i njegove proizvodnje, proizvodnje i trgovine robama dvojne namjene, trgovine dobrima velike vrijednosti (kao što su plemeniti metali, drago kamenje, automobili, umjetnine itd.);
- b) klijent ili stvarni vlasnik klijenta obavlja djelatnosti ili je povezan sa pravnim licima za koje je karakterističan značajan obrt i uplate gotovine;
- c) dob klijenta neobična je za vrstu traženog proizvoda, primjerice klijent je veoma mlad ili veoma star;
- d) ugovor ne odgovara statusu klijenta u smislu imovine;
- e) zanimanje ili djelatnosti klijenta smatraju se posebno vjerojatnim da budu povezani s pranjem novca, jer su npr. u pravilu veoma usmjereni na gotovinu ili izloženi visokom riziku od korupcije;
- f) klijent ili stvarni vlasnik klijenta je „offshore“ pravno lice ili lice stranog pravnog lica.

U odnosu na reputaciju klijenta, odnosno stvarnog vlasnika klijenta, na veći rizik mogu ukazati sljedeće okolnosti:

- a) informacije iz pouzdanih i relevantnih izvora o povezanosti klijenta ili stvarnog vlasnika klijenta s krivičnim djelima pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i predikatnim djelima pranja novca;
- b) klijent, stvarni vlasnik klijenta, zastupnik ili opunomoćenik klijenta u toku trajanja poslovnog odnosa bude listiran na listi lica protiv kojih su na snazi sankcije, embargo ili druge slične restriktivne mjere ili su klijent ili stvarni vlasnik klijenta lica blisko povezana ličnim ili poslovnim odnosom sa tim licima;
- c) klijent ili stvarni vlasnik klijenta prijavljivani za sumnjive transakcije FOO-u;
- d) FOO je za klijenta obveznika ili stvarnog vlasnika klijenta u posljednje tri godine zahtijevao od obveznika dostavljanje podataka o istom i transakcijama koje je isti obavljao, za koje postoje osnovi sumnje da je riječ o pranju novca ili finansiranju terorističkih aktivnosti;
- e) FOO je u vezi sa klijentom obveznika ili stvarnim vlasnikom klijenta u posljednje tri godine obvezniku izdao pisani nalog za privremeno obustavljanje izvršenja transakcije;
- f) FOO je u vezi sa klijentom obveznika ili stvarnim vlasnikom klijenta u posljednje tri godine obvezniku izdao pisani nalog za praćenje poslovanja tog klijenta (svih transakcija ili ugovora koje je zaključio sa obveznikom).

U odnosu na ponašanje klijenta, odnosno stvarnog vlasnika klijenta u vezi s poslovnim odnosom ili transakcijom, na veći rizik mogu ukazati sljedeće okolnosti:

- a) klijent često prebacuje ugovor kod drugog osiguravatelja;
 - b) klijent plaća značajne troškove uslijed prijevremenog otkazivanja ugovora;
 - c) zahtjev klijenta za izmjenu ili povećanje osigurane sume ili zahtjev za plaćanje premije na neuobičajen način ili pretjerano visok iznos premije.
 - d) osiguratelj sazna o promjeni korisnika osiguranja tek po ispostavljanju odštetnog zahtjeva;
 - e) klijent je izmijenio klauzulu o korisniku osiguranja i imenovao naizgled nepovezanu treću stranu;
 - f) osiguratelj, klijent, stvarni vlasnik klijenta, korisnik osiguranja ili stvarni vlasnik korisnika osiguranja se nalaze u različitim državama;
 - g) uplate premije s različitih bankovnih računa bez objašnjenja;
 - h) uplate premije putem banaka koje nisu osnovane u državi gdje klijent boravi;
 - i) uplate premije vrše nepovezana treća lica.
- (3) Obveznik je dužan da prilikom procjene rizika klijenta, koristi i rezultate Procjena rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u Bosni i Hercegovini u dijelu koji se odnosi na djelatnost, odnosno profesiju klijenta ili oblike organizovanja privrednih društava klijenta uključenih u pranje novca.

Faktori rizika proizvoda, usluge i transakcije

Rizik proizvoda, usluge ili transakcije

Faktori rizika koji mogu ukazivati na veći rizik proizvoda, usluge ili transakcije su:

- a) svrha poslovnog odnosa;
- b) trajanje poslovnog odnosa;
- c) vrijednost usluge ili obim izvršenih transakcija;
- d) nivo transparentnosti proizvoda/usluge ili transakcije;
- e) proizvod/usluga ili transakcija omogućava anonimnost klijenta, stvarnog vlasnika ili vlasničke strukture klijenta, te postojanje mogućnosti da treće lice daje instrukcije u vezi s tim odnosom;

- f) složenost proizvoda/usluge ili transakcije, posebno ako je u okviru poslovnog odnosa uključeno više klijenata;
- g) plaćanje premije osiguranja značajno visokog iznosa, kao i veliki broj plaćanja sa niskim iznosom premije.

Rizik države i geografskog područja

Faktori rizika koji ukazuju na veći rizik države i geografskog područja su:

- a) države i geografska područja koja su povezana s većim rizikom pranja novca i finansiranja terorizma i finansiranja oružja za masovno uništenje ili državama bez učinkovitog nadzora sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma i finansiranja oružja za masovno uništenje, u kojima klijent, stvarni vlasnik klijenta, korisnik osiguranja i stvarni vlasnik korisnika osiguranja ima sjedište i/ili obavlja poslovnu djelatnost;
- b) države i geografska područja u kojima klijent i stvarni vlasnik ima lične i/ili poslovne veze, odnosno interes;
- c) država nije članica EU;
- d) država nema uspostavljen efikasan sistem borbe protiv pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti;
- e) država ne primjenjuje ili nedovoljno primjenjuje FATF-ove preporuke ili je ocijenjena kao rizična zemlja;
- f) državi su nametnute sankcije od strane Ujedinjenih nacija, Vijeća Evrope i dr.;
- g) država koju je FATF proglasio nekooperativnom državom ili teritorijom;

Rizik kanala distribucije

Faktori rizika koji ukazuju na veći rizik kanala distribucije su:

- a) prodaja na daljinu;
- b) klijent nije prisutan prilikom identifikacije;
- c) mogućnost lažnog predstavljanja i zloupotrebe identiteta;
- d) poslovni odnos obavlja posrednik koji nije obveznik provođenja mjera sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Specifični faktori rizika povezani sa životnim osiguranjem

Pri obavljanju poslova životnog osiguranja i drugih osiguranja povezanih sa ulaganjem, obveznik iz člana 2. ovih Smjernica dužan je da prilikom provođenja mjera SPN/FTA/FP prepozna rizike koji ukazuju na sumnjive klijente i transakcije, a sve u cilju povećanja efikasnosti sistema upravljanja rizikom od pranja novca, finansiranja terorizma i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje.

Faktori rizika klijenta i stvarnog vlasnika klijenta

Rizik klijenta podrazumijeva procjenu da li je klijent u osiguranju povezan s višim rizikom od PN/FTA/FP. Pod klijentom u osiguranju se podrazumijeva: ugovarač osiguranja, stvarni vlasnik i korisnik osiguranja po policama životnih osiguranja i drugih osiguranja povezanih sa ulaganjem.

Faktori rizika koji ukazuju na veći rizik klijenta i stvarnog vlasnika klijenta su sljedeći:

Priroda klijenta:

- složena vlasnička struktura koja otežava identifikaciju stvarnih vlasnika klijenta,
- klijent i/ili stvarni vlasnik klijenta je politički eksponirano lice,
- neposredno pred istek police vrši se promjena korisnika osiguranja,
- ugovarač osiguranja navodi više nepovezanih lica kao korisnike osiguranja i
- neuobičajena starost osiguranika za vrstu traženog proizvoda;

Ponašanje klijenta u vezi s policom, korisnikom osiguranja i plaćanjem:

- polica (ugovor o osiguranju) ne odgovara finansijskoj sposobnosti klijenta,
- zanimanje ili djelatnost klijenta smatra se rizičnim u smislu povezanosti s pranjem novca (npr. djelatnosti usmjerene na gotovinu ili izložene visokom riziku od korupcije),
- klijent bez obrazloženja prenosi policu kod drugog društva za osiguranje,
- česti i neobjašnjivi otkupi sa zahtjevom da se uplata otkupne vrijednosti vrši na različite bankovne račune,
- klijent prihvata visoke troškove tražeći prijevremeni prekid police,
- klijent u kratkom periodu zaključuje veći broj polica kod različitih društava za osiguranje,
- klijent prenosi policu na nepovezanu treću stranu,
- neuobičajen zahtjev klijenta da promijeni ili poveća osiguranu sumu i premiju insistirajući na trajnosti,
- društvo za osiguranje je upoznato s promjenom korisnika osiguranja tek po ispostavljanju odštetnog zahtjeva,
- klijent mijenja korisnika osiguranja i želi da imenuje nepovezanu treću stranu,
- društvo za osiguranje, klijent, stvarni vlasnik klijenta, korisnik osiguranja ili stvarni vlasnik korisnika osiguranja su u različitim državama,
- klijent koristi neuobičajene načine plaćanja ili sredstva koja omogućavaju anonimnost,
- vrši uplatu premije s različitih računa bez objašnjenja,
- plaćanje vrši putem banaka/finansijskih institucija, koje nisu osnovane ili ne posluju u zemlji boravišta klijenta,
- klijent neočekivano i češće vrši uplatu premije velikog iznosa,
- uplate premije izvršene od strane nepovezanih lica.

Faktori rizika klijenta koji ukazuju na niži rizik su:

- klijent je obveznik provođenja mjera SPN/FTA/FP, nad kojim nadzor nad primjenom Zakona o SPN/FTA i drugih propisa vrši organ i agencija, osnovani posebnim zakonima i
- klijent je državni organ, institucija, javno preduzeće ili institucija čiji su osnivači državni organi i institucije.

Faktori rizika proizvoda, usluge i transakcije

Faktori rizika proizvoda, usluga i transakcije koji ukazuju na veći rizik su:

- proizvodi životnog osiguranja ili osiguranja povezanog s ulaganjem su novi na tržištu, odnosno nisu ranije nuđeni i moraju se posebno pratiti radi utvrđivanja stvarnog stepena rizika;
- proizvod osiguranja koji omogućava:
- plaćanje od strane trećih lica, čiji identitet nije utvrđen,
- jednokratnu uplatu velikog iznosa premije prilikom zaključivanja police za višegodišnje osiguranje,
- gotovinska plaćanja,
- jednostavan pristup akumuliranim sredstvima, proizvod dozvoljava djelimične isplate ili prijevremeni otkup police osiguranja u bilo koje vrijeme, uz ograničenu naknadu ili troškove,
- da se koristi kao sredstvo obezbjeđenja otplate kredita,
- anonimnost, odnosno olakšava ili dozvoljava anonimnost ugovarača osiguranja, stvarnog vlasnika ili korisnika osiguranja.

Faktori rizika proizvoda, usluga ili transakcije koji ukazuju na niži rizik:

- suma osiguranja se isplaćuje samo u slučaju smrti osiguranika ili na određeni datum, kao što je slučaj s policom životnog osiguranja za otplatu duga, koja pokriva potrošačke i hipotekarne kredite i gde se isplata vrši tek u slučaju smrti osiguranika;
- polica nema otkupnu vrijednost;
- proizvod nema investicionu komponentu;
- ne postoji mogućnost plaćanja premije osiguranja od strane trećih lica;
- polica životnog osiguranja je s malim iznosom, premijom osiguranja;
- proizvod dozvoljava samo redovne uplate premije male vrijednosti, odnosno nema mogućnosti pretplate;
- nema mogućnosti otkupa police u kratkom ili srednjem roku;
- polica se ne može koristiti kao sredstvo obezbjeđenja;
- nisu dozvoljena gotovinska plaćanja.

Faktori rizika države i geografskog područja

Geografski rizik postoji ako se transakcija povezana s proizvodom osiguranja obavlja preko rizične države, odnosno ako je lice uključeno u tu transakciju rezident rizične države.

Faktori rizika države ili geografskog područja koji ukazuju na veći rizik:

- klijent i stvarni vlasnik klijenta imaju sjedište, odnosno prebivalište u državi koja je povezana s višim rizikom od PN/FTA/FP;
- premije se plaćaju preko računa otvorenih kod finansijskih institucija osnovanih u državi koja je povezana s višim rizikom od PN/FTA/FP;
- stvarni vlasnik posrednika u osiguranju ima sjedište ili je povezan s državom koja je povezana s višim rizikom od PN/FTA/FP;

Faktori rizika države ili geografskog područja koji ukazuju na niži rizik:

- države koje su iz vjerodostojnih izvora (izvještaji FATF-a, međusobne evaluacije ili detaljni izvještaji o procjeni) identifikovane kao države koje imaju efikasan sistem borbe protiv PN/FTA/FP;
- države koje su identifikovane iz vjerodostojnih izvora, u smislu niskog nivoa korupcije i drugih kriminalnih aktivnosti.

Rizik kanala distribucije – korištenje posrednika u osiguranju

Faktori rizika u vezi sa korištenjem posrednika u osiguranju koji ukazuju na veći rizik:

- zaključivanje police bez fizičkog prisustva klijenta, putem interneta, bez adekvatnih zaštitnih mjera kao što su elektronski potpisi ili elektronski dokumenti za identifikaciju;
- drugi lanci posrednika u osiguranju i
- posrednik u osiguranju obavlja djelatnost u isto vrijeme na područjima koja su značajno geografski udaljena.

Faktori rizika u vezi sa korištenjem posrednika u osiguranju koji ukazuju na niži rizik:

- posrednici u osiguranju su dobro poznati društvu za osiguranje koje je uvjereno da isti primjenjuju mjere poznavanja i praćenja klijenta, srazmjerno riziku koji je povezan s poslovnim odnosom i
- proizvod je dostupan samo zaposlenima određenih pravnih lica koja imaju ugovor sa društvom za osiguranje za svoje zaposlene kao dio beneficija.

(2) Pored faktora rizika iz stava (1) ovoga člana, obveznik je dužan uzeti u obzir i faktore koji utiču na procjenu rizika iz člana 6. Pravilnika.

Izrada, objavljivanje i ažuriranje lista indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija

Član 38a.

- (1) Listu indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija, odnosno sredstava i klijenata u vezi sa kojima postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili finansiranje terorističkih aktivnosti ili finansiranje širenja oružja za masovno uništenje iz člana 57. stav (5) Zakona o SPN/FTA (u daljem tekstu: Lista indikatora) donosi i ažurira FOO u saradnji sa nadležnim organima iz člana 93. Zakona o SPN/FTA za svaku kategoriju obveznika posebno.
- (2) Prilikom izrade i ažuriranja liste indikatora iz stava (1) ovog člana u obzir se uzimaju poznate tehnike, metode, i trendovi pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u Bosni i Hercegovini i inostranstvu, te relevantni dokumenti, publikacije i obavještenja domaćih, regionalnih i međunarodnih organizacija, kao i saznanja do kojih dođu nadležni organi u BiH, kao i strukovna udruženja obveznika iz člana 2. ovih Smjernica.
- (3) Lista indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija koji se odnose na sektor osiguranja se objavljuje na web stranici Agencije za nadzor. Lista indikatora se ažurira prema potrebi, a najmanje jednom u dvije godine. O izvršenom ažuriranju Liste indikatora Agencija za nadzor će obavjestiti obveznike iz člana 2. ovih Smjernica.
- (4) U skladu sa članom 57. Zakona o SPN/FTA obveznici iz člana 2. ovih Smjernica su dužni sačiniti Listu indikatora na osnovu informacija koje su dostupne o novim trendovima i tipologijama pranja novca i finansiranja terorizma, te u slučaju izmjenjenih okolnosti u poslovanju obveznika sačiniti i dopunu liste indikatora. Listu indikatora i dopunu Liste indikatora obveznici su dužni dostaviti FOO-u i Agenciji za nadzor u roku od 30 dana od dana sačinjavanja.

Izvori informacija

Član 39.

- (1) Prilikom utvrđivanja rizika, obveznik treba koristiti informacije iz različitih izvora, kojima se može pristupiti pojedinačno ili pomoću dostupnih komercijalnih alata ili baza podataka u kojima su objedinjene informacije iz nekoliko izvora.
- (2) Obveznik uvijek treba uzeti u obzir sljedeće izvore informacija:
 - a) popis visokorizičnih zemalja koji sastavljaju relevantne domaće i strane institucije,
 - b) informacije koje na raspolaganje stavljaju nadležni organi, kao što su procjene rizika, mišljenja o politici i upozorenja, te obrazloženja odgovarajućeg zakonodavstva,
 - c) informacije koje dolaze od nadzornih organa, kao što su smjernice i obrazloženja data prilikom izricanja regulatornih mjera,
 - d) informacije nadležnih organa, kao što su izvještaji o prijetnjama, upozorenja, tipologije i
 - e) informacije dobijene u okviru početnih mjera identifikacije klijenta i stalnog praćenja aktivnosti klijenata.
- (3) Ostale izvore informacija koje obveznik može uzeti u obzir obuhvataju:
 - a) vlastita saznanja,
 - b) informacije subjekata iz istog sektora poslovanja, kao što su tipologije i informacije o rizicima u nastajanju,
 - c) informacije civilnog društva, kao što su indeksi korupcije i izvještaji o državama,
 - d) informacije međunarodnih tijela, kao što su izvještaji o zajedničkoj evaluaciji,
 - e) informacije iz vjerodostojnih i pouzdanih javnih izvora,
 - f) informacije iz vjerodostojnih i pouzdanih komercijalnih organizacija, kao što su izvještaji o rizicima i obavještajni izvještaji i

- g) informacije statističkih organizacija i univerziteta.
- (4) Vrstu i broj izvora obveznik treba odrediti na osnovu procjene rizika, uzimajući u obzir prirodu i složenost svog poslovanja, ne ograničavajući se samo na jedan izvor za utvrđivanje rizika.

VI. UPRAVLJANJE IZDVOJENIM RIZIKOM

Politički eksponirana lica

Član 40.

- (1) Prilikom uspostavljanja poslovnih odnosa, vršenja povremenih transakcija i u toku trajanja poslovnog odnosa obveznik je dužan da propiše procedure koje će omogućiti utvrđivanje da li je klijent i/ili korisnik osiguranja i/ili stvarni vlasnik klijenta politički eksponirano lice.
- (2) Obveznik je dužan da direktno od klijenta i/ili javnosti dostupnih registara i baza podataka prikupi podatke i informacije o klijentovoj političkoj eksponiranosti i kontinuirano ih ažuriraju.
- (3) U cilju utvrđivanja političke eksponiranosti obveznik preduzima sljedeće aktivnosti:
- a) pribavlja pisanu izjavu klijenta o tome da li je isti politički eksponirano lice, član uže porodice ili bliski saradnik politički eksponiranog lica,
 - b) koristi pouzdane i vjerodostojne elektronske baze podataka koje sadrže liste politički eksponiranih lica i
 - c) pretražuje javno dostupne podatke i druge izvore informacija.
- (4) Iste mjere identifikacije i praćenja obveznik je dužan primijeniti u slučajevima kada su politički eksponirana lica osnivači, stvarni vlasnici, lica ovlaštena za zastupanje i predstavljanje, te lica ovlaštena za raspolaganje sredstvima na računima klijenta.
- (5) Kada je klijent i/ili stvarni vlasnik klijenta koji ulazi u poslovni odnos ili obavlja transakciju ili u čije ime zaključuje poslovni odnos ili obavlja transakciju politički eksponirano lice, obveznik će, osim mjera navedenih u članu 11. Zakona o SPN/FTA, u okviru procedure pojačane identifikacije i praćenja klijenta preduzeti sljedeće dodatne mjere:
- a) prikupiti podatke da bi se utvrdio izvor imovine i izvor sredstava koja jeste ili će biti predmet poslovnog odnosa ili transakcije iz dokumenata i ostale dokumentacije koju je priložio klijent i/ili stvarni vlasnik klijenta,
 - b) zaposleni kod obveznika koji provode aktivnosti uspostavljanja poslovnog odnosa sa klijentom će osigurati pisano odobrenje najvišeg rukovodstva obveznika, potpisom na obrascu ili u elektronskoj formi (sa dokazom), prije nego što zaključe takvu vrstu poslovnog odnosa i
 - c) nakon stupanja u poslovni odnos, obveznik će pojačano i kontinuirano pratiti transakcije i ostale poslovne aktivnosti politički eksponiranog lica.
- (6) Ako obveznik utvrdi da je klijent ili stvarni vlasnik klijenta postao politički eksponirano lice u toku poslovnog odnosa, primjenit će radnje i dodatne mjere iz stava (5) ovog člana, a za nastavak poslovnog odnosa sa tim licem obezbijedit će pisanu saglasnost najvišeg rukovodstva obveznika.
- (7) Mjere iz stava (5) ovog člana provode se i za najbliže članove porodice iz člana 4., tačka u) Zakona o SPN/FTA i bliske saradnike iz člana 4. tačka v) Zakona o SPN/FTA politički eksponiranog lica.
- (8) Obveznik je dužan da kada politički eksponirano lice prestane djelovati na istaknutoj javnoj dužnosti iz člana 4. tč. r), s), t) Zakona o SPN/FTA procijeni daljnji rizik koje to lice predstavlja za obveznika, te da na osnovu izvršene procjene rizika preduzima odgovarajuće mjere u periodu od najmanje 12 mjeseci od prestanka djelovanja lica na istaknutoj javnoj dužnosti. Mjere se odnose i na najbliže članove porodice i bliske saradnike iz stava (7) ovog člana.
- (9) Obveznik je dužan sa posebnom pažnjom pratiti sve poslovne aktivnosti koje kod obveznika obavlja politički eksponirano lice i obavještavati ovlašteno lice odmah i bez odlaganja, u

slučaju da ocijeni da su se promijenile okolnosti u vezi sa uobičajenim poslovnim aktivnostima politički eksponiranog lica.

- (10) Obveznik je dužan ustrojiti listu politički eksponiranih lica, koju može voditi u pisanoj ili elektronskoj formi. Sa liste politički eksponiranih lica obveznik može brisati samo lica kojima je prošlo 12 mjeseci od prestanka statusa iz stava (8) ovog člana.

Praćenje politički eksponiranih lica

Član 40a.

Prilikom provedbe pojačanih mjera identifikacije i praćenja u vezi politički eksponiranih lica obveznici treba da uzmu u obzir dodatne faktore, odnosno treba da utvrde da li politički eksponirano lice:

- a) ima poslovne interese koji su u vezi sa njegovim javnim funkcijama tj. da li je u sukobu interesa;
- b) je uključeno u procese javnih nabavki;
- c) ima nekoliko srodnih ili nepovezanih istaknutih javnih funkcija koje mogu omogućiti vršenje uticaja na nekoliko ključnih tačaka donošenja odluka u procesu odlučivanja, posebno u odjelima za potrošnju i nabavke;
- d) dolazi iz zemlje za koju je FATF ili drugo relevantno tijelo utvrdilo da ima strateške nedostatke režima pranja novca, finansiranja terorističkih aktivnosti ili je poznato da ima visok nivo korupcije, kao i iz zemlje navedene na listi zemalja sa strateškim nedostacima i zemlje u kojima postoji veća vjerovatnoća pojavljivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti iz člana 37. Pravilnika;
- e) ima istaknutu javnu funkciju u sektorima za koje se zna da su izloženi povećanim nivoima korupcije, kao što su sektori nafte i plina, rudarstva, građevinarstva, prirodnih resursa, odbrambene industrije, sporta, igara na sreću i kockanja;
- f) ima istaknutu javnu funkciju koja bi mu omogućila da negativno utiče na efektivnu implementaciju FATF preporuka u svojoj zemlji.

Lista funkcija i indikatora političke izloženosti

Član 40b.

- (1) Obveznici su dužni koristiti ažurnu listu funkcija i javnih pozicija koje su indikativne za političku izloženost prilikom procjene da li je klijent politički eksponirano lice.
- (2) Lista funkcija obuhvata, između ostalog:
 - a) izabrane i imenovane nosioce najviših izvršnih, zakonodavnih, sudskih i diplomatskih funkcija u Bosni i Hercegovini i inostranstvu;
 - b) članove upravnih i nadzornih odbora i direktore preduzeća u većinskom vlasništvu Bosne i Hercegovine, entiteta, distrikta i općina;
 - c) članove rukovodstva političkih stranaka;
 - d) najviše vojne i bezbjednosne zvaničnike;
 - e) članove porodice i bliske saradnike lica navedenih u ovom stavu.
- (3) Bliskim saradnicima politički eksponiranog lica iz stava (2) ovog člana smatraju se fizička lica za koja je poznato da:
 - a) imaju ili su imala blisku poslovnu vezu s politički ekponiranim licem, uključujući:
 - 1) zajedničko vlasništvo nad pravnim licem ili pravnim aranžmanom;
 - 2) zajedničko upravljanje poslovnim projektima ili ulaganjima;
 - 3) formalnu ili neformalnu poslovnu saradnju značajnog obima;
 - b) imaju koristi od istih pravnih aranžmana kao politički eksponirano lice, uključujući zajedničko korisništvo trusta, fonda, računa, kompanije ili drugog pravnog subjekta;

- c) imaju poznatu ličnu povezanost s politički eksponiranim licem, uključujući:
 - 1) lica koja često putuju, borave ili javno nastupaju s politički eksponiranim licem;
 - 2) lica koja obavljaju funkcije ličnog savjetnika, asistenta, upravitelja imovine ili drugog ličnog povjerenika.
- (4) Obveznici su dužni formirati, te redovno ažurirati interne liste i koristiti dostupne izvore kako bi osigurali pravovremeno prepoznavanje političkog statusa svojih klijenata.
- (5) U svrhu provođenja mjera pojačane identifikacije i praćenja prema politički eksponiranim licima, članovima porodice politički eksponiranih lica smatraju se:
 - a) roditelji i djeca politički eksponiranog lica;
 - b) braćni i vanbraćni partner;
 - c) braća i sestre;
 - d) djedovi, nane/nene, bake i unuci;
 - e) punac, punica, zet i snaha;
 - f) usvojio i usvojenici;
 - g) druga lica s kojima politički eksponirano lice živi u zajedničkom domaćinstvu, a s kojima je povezano krvnim srodstvom ili srodstvom po tazbini.

Uspostavljanje poslovnog odnosa bez fizičkog prisustva klijenta

Član 41.

- (1) Kada prilikom uspostavljanja poslovnih odnosa klijent ili zakonski zastupnik, odnosno lice koje je ovlašteno za zastupanje pravnog lica nije fizički prisutno kod obveznika, obveznik je dužan primijeniti pojačane mjere identifikacije, zbog kvalitetnijeg upravljanja i umanjenja rizika, koji može biti prisutan zbog uspostavljanja poslovnog odnosa na ovaj način.
- (2) Prilikom provođenja mjera iz stava (1) ovog člana obveznik je dužan, pored redovnih mjera identifikacije i praćenja klijenta, da primijeni i dodatne mjere, koje podrazumjevaju:
 - a) zahtijevanje dodatnih podataka, dokumenata i informacija na osnovu kojih se provjerava identitet klijenta, a koji se ne traže od ostalih klijenata,
 - b) ovjeravanje dostavljenih dokumenata,
 - c) nezavisno kontaktiranje klijenta od strane obveznika,
 - d) dodatnu provjeru prezentovanih isprava ili dodatnu verifikaciju podataka o klijentu, samostalno i/ili angažovanje specijalizovane firme za kontrolu i ocjenu klijenta,
 - e) zahtijevanje da se prvo plaćanje (uplata) obavi preko računa u ime klijenta kod nekog drugog obveznika koji ima obavezu da provodi slične standarde za kontrolu i ocjenu klijenta, a prije izvršenja drugih transakcija klijenta kod obveznika i
 - f) pribavljanje podataka i informacija o razlozima odsustva klijenta.
- (3) Ukoliko obveznik ne provede pojačane mjere identifikacije neće uspostaviti poslovni odnos sa klijentom koji nije fizički prisutan prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa.

Treće lice

Član 42.

- (1) Ispunjavanje zahtjeva identifikacije i verifikacije klijentovog identiteta obveznik može povjeriti trećem licu, ali i u tom slučaju krajnja odgovornost za ispunjenje uslova je na obvezniku.
- (2) Obveznik je dužan prethodno provjeriti da li treće lice kojem će povjeriti provođenje mjera identifikacije klijenta ispunjava uslove propisane Zakonom o SPN/FTA.
- (3) Obveznik mjere identifikacije može povjeriti samo trećim licima za koja se uvjerio da primjenjuje mjere identifikacije i praćenja koje su istovjetne ili strožije u odnosu na mjere identifikacije propisane Zakonom o SPN/FTA i da su predmet adekvatnog nadzora primjene ovih mjera.

- (4) Obveznik ne može prihvatiti obavljanje pojedinih radnji i mjera identifikacije klijenta preko trećeg lica, ako je to lice utvrdilo i provjerilo identitet klijenta bez njegovog prisustva.
- (5) Obveznik mora obezbijediti da kopija dokumentacije sa identifikacionim podacima i informacijama na koje je treće lice izvršilo verifikaciju klijentovog identiteta bude dostavljena obvezniku, bez odlaganja.
- (6) Dokumentaciju o provedenoj identifikaciji i verifikaciji identiteta klijenta od strane trećeg lica obveznik čuva u skladu sa Zakonom o SPN/FTA.
- (7) Mjere praćenja transakcija i aktivnosti klijenata koje su propisane Zakonom o SPN/FTA i provedbenim propisima ne mogu se povjeriti trećem licu. Obveznik je dužan da iste u potpunosti samostalno provodi u okviru obavljanja svojih redovnih zadataka.
- (8) Obveznik je dužan da sa trećim licem zaključi ugovor, kojim definiše mjere i radnje identifikacije i verifikacije identiteta klijenta, koje treće lice treba preduzeti, te definiše način i rokove dostavljanja prikupljenih identifikacionih dokumenata i zaštitu tajnih i ličnih podataka.

Sprečavanje zloupotrebe tehnološkog razvoja

Član 43.

- (1) Obveznik je dužan da identifikuje i procijeni rizike koji mogu nastati primjenom novih poslovnih praksi, prodaja postojećih i novih proizvoda putem novih tehnologija (npr. prodaja putem interneta).
- (2) Obveznik je dužan usvojiti politike i procedure i provoditi mjere koje su potrebne za sprečavanje zloupotrebe tehnološkog razvoja u svrhe pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.
- (3) U procesima upravljanja rizicima obveznik je dužan utvrditi kriterije i postupke koji se odnose na nove proizvode, koji najmanje uključuju sljedeće:
 - a) osiguranje potrebnih tehničkih, organizacionih i kadrovskih resursa neophodnih za procjenu rizika prije uvođenja ili upotrebe proizvoda, praksi ili tehnologija za uvođenje, primjenu i upravljanje rizicima koji proizilaze iz novih proizvoda,
 - b) definisanje ovlaštenja i odgovornosti za testiranje, odobravanje i verifikaciju novih proizvoda. Ukoliko analiza rizika pokaže da nisu obezbijeđeni adekvatni resursi za razumijevanje i upravljanje rizikom novog proizvoda, rukovodstvo obveznika je dužno da odloži uvođenje istog dok se ti resursi ne obezbijede i
 - c) kreiranje procedura za primjenu mjera ublažavanja rizika koji proizilaze iz razvoja nove tehnologije.
- (4) Politikama i procedurama iz stava (2) ovog člana obveznik je dužan definisati specifične rizike koji se odnose na uspostavljanje poslovnih odnosa, vršenja transakcija elektronskim putem, putem interneta i/ili internet platformi za plaćanje ili drugog interaktivnog kompjuterskog sistema, telefonskim putem ili putem drugih uređaja i instrumenata koji omogućavaju obavljanje transakcija bez fizičkog prisustva klijenta u prostorijama obveznika.
- (5) U sklopu upravljanja ovim rizicima obveznik je dužan da:
 - a) prilikom primjene novih tehnologija za plasmane proizvoda/usluga, pored redovnih mjera identifikacije i praćenja klijenta, primijeni i dodatne mjere kojima se umanjuju rizici i upravlja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti,
 - b) osigura da se za transakcije navedene u stavu (4) ovog člana koje vrše klijenti, kroz čitav tok transfera prate identifikacioni podaci o nalogodavcu i korisniku,
 - c) uspostavi, da se redovno pregledaju i testiraju sigurnosne mjere i kontrole procesa i sistema,
 - d) primijeni sigurne i efikasne mjere autentifikacije za potvrdu identiteta i ovlaštenja klijenta i
 - e) osigura da autentifikacija klijenta uključuje kombinaciju najmanje dva načina potvrđivanja klijentovog identiteta.

- (6) U slučajevima kada obveznik ne može obezbijediti potrebne identifikacione podatke i informacije o klijentima odbit će pružanje ovih vrsta usluga.

Ažuriranje dokumentacije

Član 43a.

- (1) Obveznici će voditi računa o valjanosti i relevantnosti informacija, podataka i dokumentacije, koji su osnov za identifikaciju klijenta i transakcije, tako što će vršiti redovne provjere postojećih dokumenata za vrijeme trajanja poslovnog odnosa. U slučaju značajnih transakcija, značajnih izmjena u načinu obavljanja transakcija od strane klijenta, ili drugih značajnih promjena zbog kojih se javlja potreba za ponovnom provjerom odnosa s klijentom, trebaju se zahtijevati i/ili prikupiti nove ili dodatne informacije i dokumentaciju za identifikaciju.
- (2) Za klijente sa kojima je obveznik ranije uspostavio poslovni odnos, proveo mjere identifikacije i praćenja klijenta, te klijentu na osnovu procijenjenog rizika omogućio raspolaganje elektronskim kanalom distribucije proizvoda ili usluge, sa svim primjenjivim elementima zaštite i autentifikacije korištenja tog kanala distribucije, obveznik može u toku trajanja poslovnog odnosa od klijenta obezbijediti važeći identifikacioni dokument kroz takav kanal distribucije, ukoliko je isti istekao nakon uspostave poslovnog odnosa, uz osiguranje zapisa o datumu i vremenu kada je izvršeno pribavljanje ažuriranog dokumenta.

Evidencije i sadržaj evidencija

Član 44.

- (1) Obveznik je dužan voditi evidenciju podataka o pristupu javnim registrima iz člana 11. stav (1), tačka a) Zakona o SPN/FTA i stalnog praćenja poslovnog odnosa iz člana 11. stav (1) tačka d) Zakona o SPN/FTA, evidenciju podataka o klijentima, poslovnim odnosima i transakcijama, u vezi sa uspostavljenim poslovnim odnosom sa klijentom, evidenciju o poduzetim mjerama, evidenciju o neobičnim transakcijama, evidenciju svih podataka dostavljenih FOO-u u skladu sa odredbama člana 60. Zakona o SPN/FTA.
- (2) Obveznik može sve evidencije iz člana 60. stav (1) voditi u papirnoj ili elektronskoj formi.
- (3) Evidencija o provedenoj proceduri identifikacije i praćenja klijenata i transakcija sadrži najmanje informacije propisane članom 61. stav (1) Zakona o SPN/FTA.
- (4) Obveznik za svoje potrebe ostavlja kopije dokumenata na osnovu kojih je obavljena identifikacija klijenata, na kojima će konstatovati da je ostvaren uvid u original isprave.

Čuvanje dokumentacije

Član 45.

- (1) Obveznik je dužan čuvati informacije, podatke i dokumentaciju u vezi sa uspostavljenim poslovnim odnosom sa klijentom, izvršenom povremenom transakcijom, izvršenim mjerama identifikacije i praćenja, pribavljene u skladu sa Zakonom o SPN/FTA, u periodu od deset godina od dana okončanja poslovnog odnosa i izvršene transakcije.
- (2) Obveznik je dužan čuvati informacije i prateću dokumentaciju o ovlaštenim licima, stručnom osposobljavanju zaposlenih i provođenju interne kontrole najmanje četiri godine nakon imenovanja ovlaštenih lica, obavljenog stručnog osposobljavanja i interne kontrole.

VII. ZAVRŠNE NAPOMENE

Član 46.

Prečišćeni tekst Smjernica o upravljanju i postupku analize i procjene rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u osiguranju obuhvata: Smjernice o upravljanju i postupku analize i procjene rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 96/25) i Smjernice o izmjenama i dopunama Smjernica o upravljanju i postupku analize i procjene rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 45/26)

**PREDSJEDNIK
STRUČNOG SAVJETA**

Damir Hadžić